

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

GODINA IX

Broj 105

TUZLA, LISTOPAD 2001.

Cijena 1 KM, 4 Kn, 1 DM

Uvodnik

Dragi čitatelji, u vremenu između dva broja desili su se veliki događaji koji su promijenili život na zemlji. Nismo ni svjesni kako će se to odraziti na sve nas.

Srušena su dva trgovačka centra, dvije «kule babilonske» suvremenog doba, uzdrmane su suvremenim Trojanskim konjem. Enej je krenuo na novi put neizvjesnosti. Sada čekamo razvoj situacije u Avganistanu i oko njega.

Međutim, možemo sa sigurnošću reći da su konačno pale temeljne zablude, da se može oružjem, pa i onim najsofisticiranijim čuvati sigurnost jedne zemlje ili naroda. Ponovno se nude neka bolja, davno ponuđena rješenja. Vjernicima se nameću rješenja što su ponuđena u sv. knjigama, posebice u sv. knjizi Evanđelja s porukama mira, razumijevanja, ljubavi i posebice praštanja.

U našem kraju, na kulturnom polju za nas su se dogodila tri značajna događaja: Ponovno smo, uz veliki trud fra Stjepana Pavića, u samostanu u Dubravama, općina Brčko, doživjeli otvaranje galerije Šimun sa više od 120 značajnih umjetničkih djela.

Započeo je s radom i Katolički školski centar u novoj i modernoj zgradi. S time se opet očitovala snaga Božjeg

Duha koja je, nakon nepravde što je učinjena katolicima i sestrama nekadašnjeg zavoda Kraljice krunice, sada zasluga u jačem i perspektivnijem sjaju.

Treći događaj, je jedan diplomski koncert što ga je u dvorani Bosanskog kulturnog centra u Tuzli održala, članica našeg HKD Napretka, Ivana Ivaković-Kladarin.

Listopadski broj Hrvatskoga glasnika, doduše ne bez problema, izlazi u svom uobičajenom ruhu i žanru.

Antun Augustinčić Mojsije

Politički trenutak u tuzlanskom kantonu obilježavaju brojni štrajkovi. Nezadovoljstvo radnika kulminira jer se teško prilagođavaju novim odnosima.

Studenti se bune jer, navodno, moraju kupovati upisnice, pa čak i ispite na fakultetima. Prognoziraju da će, kada završe, morati kupovati i posao.

Sva ova događanja aferimi su bivših vremena u kojima je bio poznati sistem - kad netko završi školu, mora ga čekati posao. Nije dobro, ako je istina, što se moraju plaćati položeni ispiti, ali za posao nema drugoga puta.

Prošlo je vrijeme očekivanja da te netko drugi zaposli. Morat će se svatko sam upošljavati - ili kod sebe, ili kod drugoga, ali upravo na one poslove koji su potrebni društvu ili one koje najbolje znaš raditi.

Čuje se da je velika kriza i u kantonalnoj vladi. Kažu da nam se drma stolica i časnom predsjedniku g. mr. Selimu Bešliagiću. Ali ne treba za njega imati brige. Znat će se on snači!

Ovih dana smo osnovali i studentsku udrugu Napretkovaca. Čestitamo mladim entuzijastima! Od njih očekujemo pomoć u svakom pogledu. Naravno, i mi njih nećemo zaboraviti u onomu što možemo za njih učiniti. Zasadu preporučamo **Fond za stipendiranje studenata i učenika.**

Prošle godine smo uspjeli pomoći veću grupu učenika i stipendista. Fond je iznosio 18.500 KM.

Pozivamo naše ljude, koji znaju kako je teško školovati djecu da pomognu ovaj Fond kako bismo i ove školske godine mogli pružiti pomoć, barem onima najugroženijim.

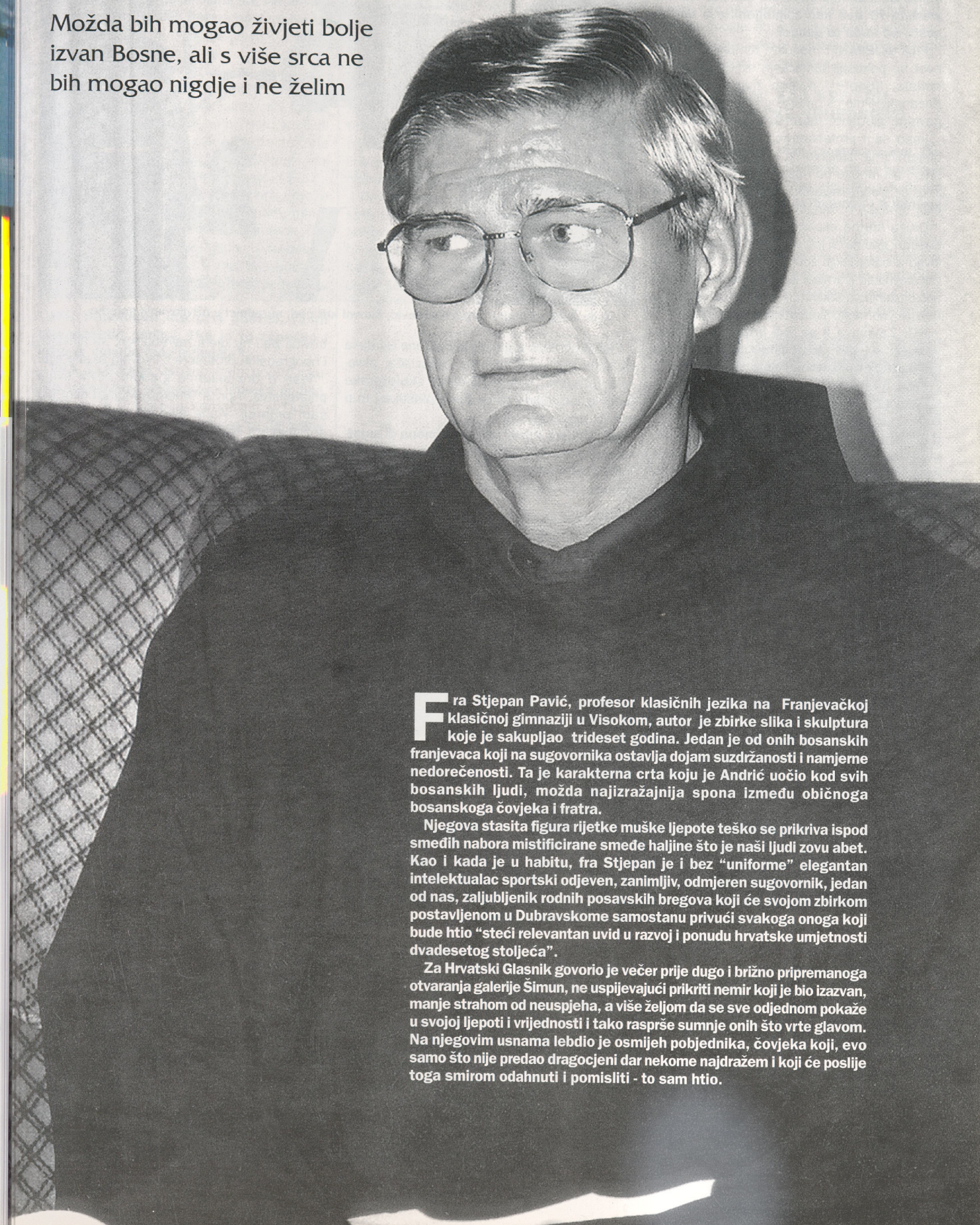
Hrvatski glasnik teško pronalazi metode rješavanja svoje materijalne situacije. Na putu do čitateljstva, također, nailazi na poteškoće. Bilo bi dobro da se šira, zainteresirana čitačka publika oglasi s kreativnim prijedlozima za rješavanje ovih poteškoća. Očekujemo vašu suradnju!

Petar Matanović

Naslovna strana:
Zlatko Prica Put u Tar, 1992.

FRA STJEPAN PAVIĆ

Možda bih mogao živjeti bolje izvan Bosne, ali s više srca ne bih mogao nigdje i ne želim

Fra Stjepan Pavić, profesor klasičnih jezika na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom, autor je zbirke slika i skulptura koje je sakupljao trideset godina. Jedan je od onih bosanskih franjevaca koji na sugovornika ostavlja dojam suzdržanosti i namjerne nedorečenosti. Ta je karakterna crta koju je Andrić uočio kod svih bosanskih ljudi, možda najizraženija spona između običnoga bosanskoga čovjeka i fratra.

Njegova stasita figura rijetke muške ljepote teško se prikriva ispod smeđih nabora mistificirane smeđe haljine što je naši ljudi zovu abet. Kao i kada je u habitu, fra Stjepan je i bez "uniforme" elegantan intelektualac sportski odjeven, zanimljiv, odmjeran sugovornik, jedan od nas, zaljubljenik rodni posavskih brežova koji će svojom zbirkom postavljenom u Dubravskome samostanu privući svakoga onoga koji bude htio "steći relevantan uvid u razvoj i ponudu hrvatske umjetnosti dvadesetog stoljeća".

Za Hrvatski Glasnik govorio je večer prije dugo i brižno pripremanoga otvaranja galerije Šimun, ne uspijevajući prikriti nemir koji je bio izazvan, manje strahom od neuspjeha, a više željom da se sve odjednom pokaže u svojoj ljepoti i vrijednosti i tako rasprše sumnje onih što vrte glavom. Na njegovim usnama lebdio je osmijeh pobjednika, čovjeka koji, evo samo što nije predao dragocjeni dar nekome najdražem i koji će poslije toga smirom odahnuti i pomisliti - to sam htio.

HG: Vi ste klasični filolog, teolog, franjevac, bivši gimnazijski direktor i profesor. Ni jedno od tih zvanja od kojih živite nije umjetnost pa Vašu sklonost k umjetnosti koja više nije samo sklonost, doživljavamo kao zanimljivo iznenađenje. Hrvatski Glasnik Vas želi predstaviti baš kao zaljubljenika u umjetnosti, od kuda ta ljubav?

FRA STJEPAN: I znanost i teologija i umjetnost su pokušaji tumačenja svijeta, traženje smisla, ljepote i punine života. Recimo, Kućanski je bio i stomatolog i kipar što, samo površno gledano, može izgledati nespojivo.

Imao sam profesora koji je prijateljevao s umjetnicima, zaljubio se u slikarstvo i kiparstvo i na mnoge od nas prenio tu ljubav. Bio je to dr. fra Vjeko Jarak, profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu.

Druga sretna okolnost je što sam sedamdesetih godina s još dvojicom kolega sudjelovao u obnavljanju župne crkve sv. Mihovila u Ovčarevu kod Travnika. Bila je to prilika za jedno fino druženje sa slikarima, kiparima i arhitektima koje je vrlo često prerastalo u prijateljstvo.

HG: Završava li se vaš interes za umjetnost samo s ovim trima umjetnostima ili ima još područja umjetnosti koja vas privlače?

FRA STJEPAN: Ja sam samo ljubitelj umjetnosti. Ne bavim se aktivno umjetnošću. Osim par pjesmica koje sam napisao kao dječak nikada ništa u umjetnosti nisam stvarao. Ali, pored slikarstva, kiparstva i arhitekture, jako volim poeziju i čitam beletristiku uopće.

Braća Franjevci imaju razumijevanje za kulturni rad Galerije

HG: Pisali ste "Razgovor s mešтром" je li možda bio književni pokušaj?

FRA STJEPAN: To su sjećanja na moje profesore u kojima sam više pokazao svoju ljubav i poštovanje prema tim ljudima, nego što sam išao za nekom literaturom.

SLIKA KAO SUSRET S UMJETNIKOM

HG: Hoće li galeriji, u povodu čijega otvaranja s Vama razgovaramo, biti samo likovnih ili i kiparskih djela?

G-đa Željka Čorak i Tonko Maroević, likovni kritičari, suradnici u oživljavanju galerije

FRA STJEPAN: U galeriji je izloženo 84 djela različitih slikarskih tehnika, od crteža, akvarela, pastela, ulja i 28 djela skulptorske tehnike, od reljefa pa do pune plastike i to u bronci, aluminiju, drvu.

HG: Hoćete li izdvojiti neka imena ili smatrate da sve izloženo treba jednako poštovati?

FRA STJEPAN: Zbog svrhe koju ima ova galerija (da nauči naše mlade ljude promatrati

trovića pa i niz djela zagrebačkih, sarajevskih i beogradskih profesora s likovnih akademija.

Više u tim slikama gledam neka svoja prijateljstva. Npr. s Omerom Mujadžićem bio sam prijatelj. Kada gledam njegovu sliku, doživljam to kao susret. Afektivno sam vezan više uz njega nego uz njegovu sliku. Ili Mario Mikulić! Ovi pokojni slikari nekako su mi sada postali bliži, i zato njih izdvajam.

HG: Kažete da je galerija u prvome redu namijenjena mladim ljudima, za edukaciju i razvijanje ljubavi prema umjetnosti. Dubrave su malo mjesto u kojemu danas nema mladih ljudi. Zašto ste odabrali Dubrave?

FRA STJEPAN: Nije važan broj ljudi, važna je kvaliteta. Ivan Meštrović se nije rodio u velikome mjestu, nego u Vrpolju, pa ipak se ubraja među značajnije ličnosti svjetske umjetnosti novijega doba.

S druge strane svaka je galerija sama po sebi mrtav prostor, a onaj koji je vodi treba od nje učiniti nešto životno, nešto djelatno. Sjećam se prvoga postava ove galerije, 1983. Svake nedjelje poslije mise, župnik bi pozvao i odrasle i djecu u posjet galeriji. Njihovu brojnost svjedoči knjiga dojmova u koju su se upisivali.

Danas Dubrave, istina, imaju malo djece, a i područne crkve "razbile" su koncentraciju vjernika u župnoj crkvi, ali to je samo prividan problem. Ljudi odlaze u Pariz da bi nešto vidjeli, zar je problem iz obližnjih gradova i sela dovesti djecu u posjet Galeriji, ako smatramo da je to bitno za njihov odgoj?

Znači, što će od te galerije biti, ne ovisi samo o njoj i njezinoj vrijednosti, nego i o ljudima koji je vode i čuvaju, koliko su je u stanju pokazati i razglasiti, kao i onima koji čuju o njoj i njihovoj potrebi da je vide.

Ovih dana sam rekao slikaru g. Đuri Sederu kako bih prije trideset godina odbio njegovu sliku sve i da mi ju je darivao. Sada, pak, nakon što umjetnost trideset godina prolazi kroz moje oči do moć srca i duše, ja odvajam sredstva, koliko mogu i rado kupujem slike. Osvojen sam, uživam u slici, dobro je shvaćam i ona za mene ima značenje.

USPJEH GALERIJE OVISI O LJUDIMA

HG: Kažete da uspjeh galerije i smisao njezina postojanja ovisi o ljudima. Kakvo je Vaše iskustvo s ljudima kojima ste se obraćali za pomoć i onima s kojima ste surađivali, počevši od dubravskih fratara pa do stručnih suradnika?

FRA STJEPAN: To je pothvat u koji sam se upustio sam. Niti sam tražio niti puno očekivao, a nešto jesam dobio potpore i razumijevanja. Nije mi važna materijalna, niti fizička potpora, nego želim duhovnu potporu, da ljudi koji je čuvaju zavole galeriju, da je žele drugima pokazati kao što žena pokazuje svoj broj stavljajući ga na vidno mjesto.

Galerija je nevina i jako dobra, može koristiti, može čovjeku otvoriti oči, informirati ga, osvojiti za lijepo i dobro, za život. Ne moramo, čak, reći ni za lijepo ni za dobro. Umjetnost prikazuje život onakav kakav je, jer i slikari slikaju u raspoloženju u kojemu mi svi živimo.

HG: Spomenuli ste prvi postav, ranih osamdesetih godina. Tko je to započeo i kako je galerija tada izgledala?

FRA STJEPAN: Osobno sam počeo skupljati umjetnine prije gotovo trideset godina. Kada je '82. oživljen samostan u Dubravama, ta je proslava bila prilika za darovanje samostana.

Meni su se u toj ideji pridružili, u dobroj mjeri, ondašnji gvardijan fra Franjo Stjepanović, još nekoliko kolega, a iz Tuzle mi je, u tom prvom postavu, najviše pomogao gospodin Mevludin Ekmečić. Darovali smo svoje zbirke i tako je prvi postav galerije imao osamdesetak radova. Prva galerija imala je takav život kakav bih ja poželio ovome novome postavu.

HG: Kada je prestao rad galerije, je li dolaskom rata ili ranije?

FRA STJEPAN: Početkom rata galerija je ostala nezaštićena, a spasili su je dvojica ljudi, Ivica Ilić i Matija Lamešić iz Skakave. Izložili su se opasnosti, odnijeli slike svojim kućama i sačuvali do završetka rata (sve osim dviju grafika). Smatram ih drugim, novim utemeljiteljima galerije, jer da nije bilo te njihove geste, vjerojatno bih i ja izgubio elan za ovaj posao.

HG: Kada ste započeli rad na novoj galeriji?

FRA STJEPAN: Zgrada je kraj rata dočekala devastirana pa nisam mogao odmah započeti. Očekivao sam da će to netko uraditi, a kada sam vidio da neće, sam sam se, nakon tri godine, prihvatio posla. Imao sam razumijevanje fra Petra Matanovića, fra Marijana Dadića i Kruha svetoga Ante, a od tuzlanskih umjetnika istakao bih pomoć g. Čazima Sarajlića. U vremenu od tri godine bilo je još ljudi koji su pomagali, a pokazalo se dobrim što se obnova oduljila, jer je još umjetničkih djela prikupljeno.

ŠIMUN

HG: Jedan je zagrebački biskup - galerist rekao da galerijama s naših prostora valja davati zvučnu, internacionalna imena, kako bi privukle širu pozornost. Slavensko ime

ništa im ne kazuje u prvom kontaktu koji može biti vrlo značajan. Vi ste dubravskoj galeriji dali ime Šimun?

FRA STJEPAN: Možda on ima pravo u nekome širem kontekstu, ali ova galerija ima ulogu spasavati jedno ime, a ne da ime spasava nju. Šimun (Filip) Filipović, domaći sin rođen u Seoni, župa Bijela, barokni je franjevac koji je "iz tegobne bosanske stvarnosti otišao u kontenplativnu samoću talijanskog samostana Ripratransone" i kojega sam, po riječima likovne kritičarke Željke Čorak, pokušao vratiti u zavičaj. Kažu talijanski fratri da je umro na glasu svetosti i on se u franjevačkome redu slavi kao blaženi. Pokrenut je proces za njegovu beatifikaciju na razini opće crkve.

Dajući njegovo ime galeriji, želio sam oživjeti kod našega naroda uspomenu na Šimuna. Nitko nije svetac kod kuće pa vjerojatno ne bi bio ni on da je ostao u Dubravama, u Bosni, ali kad je već postao svetac, kad ga drugi štiju, što ga ne bismo i mi oživjeli, povratili?

Galerija je zasluženno imala očekivani nivo gostiju

Dogodine je točno 200 godina od njegove smrti pa je red da se na razini Provincije o njemu malo progovori, da se raširi glas o njemu, kako bi nam bio uzorom. Bio je to čovjek koji je iznad svega cijenio duh!

HG: Nekoliko puta spominjete oživljavanje. Oživljavao se samostan u Dubravama, pa se oživljava galerija, gradit će se nova crkva! U Dubravama se, izgleda, stalno nešto oživljava?

FRA STJEPAN: Davno sam u Svjetlu riječi objavio jednu reportažu o Dubravama.

Ugarska vlast se najdulje zadržala u srebreničkoj i jajačkoj banovini. Kada je pala srebrenička banovina napušteni su mnogi samostani pa i onaj na lokalitetu Zidine u Skakavi koji je pripadao velikoj župi Ravne. Vremenom su ljudi odlazili i vraćali se pa danas na području župe Ravne imamo dvadesetak župa. Dubrave su oživjele jednu slavnu tradiciju, jer samostan je središte iz kojega, više nego iz župe, zrači duhovnost.

Jednostavno, ima više ljudi, mogu se organizirati i malo više reda uspostaviti. Doživljava se više zajedništva koje privlači onoga koji tu zajednicu susreće.

Željeli smo da u Ravnama postoji još jedno takvo žarište, a budući da kontinuitet franjevaštva nije na ovim prostorima prekidano, Dubrave su mogle biti oživljene kao samostan.

Rekao sam kako je oživjela galerija, a sada ćemo sagraditi novu crkvu.

LJUBAV KAO KRITERIJ UMJETNIČKE VRIJEDNOSTI

HG: Gradit ćete novu, modernu crkvu. Dolaze li do vas glasovi o tome da se bosanski fratri često olako i bez sigurnoga kriterija laćaju novoga i u građevinarstvu i u likovnoj umjetnosti?

FRA STJEPAN: Bilo bi zanimljivo živjeti u vrijeme renesanse ili baroka. Mi ne živimo ni u jednom od slavnih povijesnih razdoblja, nego u ovom vremenu postmoderne. Oni koji nas kritiziraju, vjerojatno nam zamjeraju što

ne naručujemo renesansna ili barokna djela. Želimo li živjeti s umjetnošću, trebamo živjeti s ovom koja je sada, inače smo mrtvi.

Teško je odrediti kriterije vrijednosti suvremenima. Npr. nizozemsko-francuski slikar Van Gogh je za života prodao jednu jedinu sliku, a danas je, po svom geniju, među velikima jedan od najvećih. Neki, pak, umjetnici njegova vremena bili su vrlo cijenjeni, a danas ih se nitko ne sjeća! Mi ne možemo među suvremenim umjetnicima prepoznati tko će nadživjeti svoje vrijeme.

Smatram prednošću fratarski odnos prema umjetnosti. Ja mogu voljeti trojicu slikara koje ni jedan fratar ne voli, a drugi voli neke slikare po svojemu ukusu. U toj zajednici postoji šansa za neke slikare koji će nadživjeti svoje vrijeme. Dakle, stav suvremene kritike nije garancija vrijednosti.

HG: Smatrate li da su ljubav i osjećaj sigurniji kriteriji od jedne kritičasko-teorijske umjetničke procjene?

FRA STJEPAN: Družim se s likovnim kritičarima. Dovodio sam ih u svoju sobu i u galeriju. Jedan prođe i upre prstom u deset slika kao kvalitetne, a ostale su po njegovu sudu bezvrijedne. Drugi koji je isto tako stručan, istu školu završio, upire prstom u deset drugih slika, a treći u treće.

Tu postoji jedan kanon. Kada tražite nekoga tko će postaviti izbor i postav, trebate se pokoriti njegovu kriteriju.

Moje je mišljenje: Mi živimo jedan sadašnji svijet koji žive i umjetnici. Ja ga doživljavam kao običan čovjek, ne kao teolog (samo sam završio studij teologije), a pogotovo ne kao znanstvenik. Taj isti svijet, samo senzibilni na drugačiji način, doživljavaju i izražavaju umjetnici. Što oni stvore to je dio naših života, kao i njihovih, mi to možemo prihvatiti svatko na svoj način.

HG: Je li u posljednja dva odgovora sadržan i odgovor na pitanje zašto će nova crkva u Dubravama biti moderna?

Fra Stjepan Pavić u razgovoru s našom novinarkom

FRA STJEPAN: Jednom sam pisao o našim crkvama i napisao da smo najbolje crkve gradili od dolaska Austrije do stvaranja Jugoslavije. Razlog tomu je taj što smo gradnju povjerali prvim graditeljima. To je bio npr. Josip Vancaš, dakle, prvi, ni četvrti ni peti!

Moje je stajalište da i danas treba dati najboljima u BiH, ako ne možemo tražiti i bolje. Nije svaki čovjek koji završi arhitekturu, arhitekt, kao što onaj koji završi književnost nije književnik, ili glazbu, glazbenik! Od tisuću, možda jedan bude kreativan, na svim područjima.

SNAGA HABITA

HG: Kada kažete da ste običan čovjek, a to često ističete, radi li se o franjevačkoj skromnosti ili stvarno tako mislite. Mi vas, franjevece ne doživljavamo kao obične ljude, zašto želite ostaviti dojam običnih?

FRA STJEPAN: Fratra čini neobičnim samo njegov habit. I to je svel! Ima među nama istinskih teologa koji nisu obični ljudi, kao što ima istinskih slikara, istinskih glazbenika. Sebe smatram običnim.

HG: Hoćete li priznati da je ta "mala" razlika, habit, vrlo moćna?

FRA STJEPAN: Vrlo je moćan habit. Međutim, imate li bilo koju moć, odgovornost je sto puta veća jer ako čovjek uz moć ne pokaže i odgovornost, to je fatalno.

HG: Rat niste proveli u Visokom?

FRA STJEPAN: Nismo se usudili tuđu djecu, naše đake, izložiti pogibelji rata i otišli smo u izbjeglištvo.

HG: Bili ste svo vrijeme teških godina ravnatelj Visočke gimnazije. Zašto ste otišli s funkcije?

FRA STJEPAN: Zdravlje mi je bilo narušeno, a u nas i mandat istječe sa svakim provincijskim kapitulom. Još ću koju godinu predavati klasične jezike, a onda u samostan, pa krunicu u šake...

HG: A galerija?

FRA STJEPAN: Galerija će biti kao nešto "naoku", da se čovjek sjeća, da i drugome pokaže kako se u životu za nešto zanimao.

sebe, nema je danas. I stečke je netko pravio, a ne zna se tko. Najljepše je kada se ne zna tko je.

Čovjek najdulje traje po ljubavi koja se, i kada umre, transformira u vječnost. Sve drugo je kratka vijeka.

HG: Je li galerija vaša ljubav i koliko će trajati ta preokupacija?

FRA STJEPAN: Dva dana, dok se otvori, a onda ćemo u druge poslove.

HG: Što će biti s galerije, ako ne bude ljubavi za nju?

FRA STJEPAN: Nisam želio da to bude moja galerija. Ako je zavole ljudi koji su tamo i prenesu ljubav na one koji dolaze poslije njih, galerija ima šansu preživjeti, a ako će umrijeti sa mnom, nije se trebala ni roditi.

HG: Volite li Dubrave, volite li Bosnu?

FRA STJEPAN: Volim Bosnu iznad svega. Često mislim o tome u čemu griješimo mi bosanskohercegovački Hrvati. Temeljna nam je pogreška što BiH, u velikom broju, ne priznajemo svojom domovinom i svojom državom.

Sve druge greške slijede iz ove i bile bi lakše da nema prve. Možda bih mogao živjeti bolje na drugome mjestu, ali s više srca ne bih mogao nigdje i ne želim.

HG: Kako je došlo do te tragične pogreške?

FRA STJEPAN: To je, vjerojatno, sudbina svakoga naroda podijeljenoga na više država. Oni koji su u manjini uvijek gledaju tamo gdje je većina. Očinsku grudu samo možemo smatrati svojim zavičajem.

HG: Jesu li fratri u izgrađivanju te svijesti zakazali?

FRA STJEPAN: Nije uvijek zagarantirano da će fratarska riječ doprijeti do svakoga i biti poslušana. Ima drugih puno glasnijih, moćnijih koji raspolažu ne samo riječju nego i materijalnim sredstvima i koji omoguću vikačima da nas nadviču.

HG: Otvaranjem galerije u Dubravama u ovom vremenu pokazujete optimizam.

FRA STJEPAN: Naše stanje nije nimalo ružičasto i mi imamo razloga za strah. Kud god sam išao moliti pomoć za galeriju isticao sam, kao motiv, podizanje nade, vjere i optimizma.

Kada fratar počne graditi crkvu, narod kaže, bit će tu života. Kada smo se mi vratili u Visoko, muslimani su rekli - bit će života. To je za nas bilo svjedočanstvo da mi navješćujemo život. Ovom galerijom mi navješćujemo život u Dubravama, da opstanemo i borimo se onim što je najnevinije i najjače, a to je kultura.

HG: Odgajate li mlade fratre u ljubavi za umjetnost?

FRA STJEPAN: Mi smo i svoju crkvu i đačku kapelicu, zbornicu, razgovornicu i mnogi svoje sobe, možda nekada i previše, natrpali slikama. Oni u tom ambijentu provode vrijeme i navikavaju se. Imaju i likovni odgoj. Sve opet ovisi o pojedincu.

Nema velike razlike među učenicima koji dolaze nama, i onih koji idu u druge škole, iako nam se ponekad tako čini. Teško je vrijeme, jah!

Marica PETROVIĆ
Photo: Martin Antunović

Mislim, da je obitelj jedna konstantna vrijednost koja uvijek ostaje, jedno uporište koje ne možete naći ni u jednom poslu, tako da bez obzira što vam se u životu događa uvijek imate svoje najmilije uz vas. Mene djeca inspiriraju u mom radu i sve što radim, radim za njih.

S novinarom Hrvatskog Glasnika gošpođa Ivana Ivaković-Kladarin razgovarala je ovih dana u prigodi solističkog koncerta koji je darovala svome gradu u godini uspješnog položenog diplomskog ispita na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.

Koncert je održan 21. listopada u dvorani Bosanskoga kulturnog centra u Tuzli pred više od 400 slušatelja koji su imali priliku i čast uživati u solističkom koncertu Ivane Ivaković-Kladarin, uz pratnju na glasoviru gospodina Marija Čopora.

Ivanu Kladarin predstavio je slušateljima dr. Jozo Đerek, predsjednik Društva Hrvatski dom, a predsjednica Udruge Hrvatska žena, Marica Vikić uručila cvijeće na završetku koncerta.

Na programu su bila djela A. Vivaldija, J. S. Bacha, J. Bramsa, P. Tostija, G. Verdija, M. P. Musorgskog, F. Lučića, Čestmira Duška i A. Catalonija.

Ivana Ivaković - Kladarin

IVANA KLADARIN, rođena 1976. u Tuzli. Srednjoškolsko obrazovanje stekla je u glazbenoj školi "Blagoje Bersa" u Zagrebu, a 1995. godine osvojila je prvu nagradu na državnom natjecanju učenika i studenata glazbe.

Godine 1996. upisala je studij solo pjevanja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, u klasi prof. Mire Zidarić-Orešković. Iste godine postaje stalnom članicom zbora Hrvatske Radio-Televizije, u kojem dobiva zapažene solističke angažmane. Istodobno, postaje stalnom solisticom ansambla vokalnih solista "Madrigal".

U dosadašnjoj solističkoj karijeri imala je niz iznimno zapaženih koncerata oratorijske glazbe, na kojima je izvodila kapitalna djela glazbene literature ("Miserere mei" Allegrija,

"Magnificat" Monteverdija, "Catulli Carmina" Orffa, Bachove i Vivaldijeve kantate, "Jubilate deo" Purcella, "Stabat Mater" Parta).

Ove 2001. godine, diplomirala je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i osvojila nagradu "Marija Borčić" za najuspješniji diplomski koncert 2001. godine. Uspješno je sudjelovala na Internacionalnom majstorskom tečaju kod prof. Konrada Richtera i prof. Dunje Vejzović.

Kao solistica gostovala je na koncertima u Italiji, Portugalu, Irskoj, Austriji, Finskoj i Egiptu.

U razgovoru za Hrvatski Glasnik, radi kratkog boravka u Tuzli, zbog obveza na poslu, mogli smo dobiti i kratke odgovore na postavljena pitanja.

HG: Sjećamo se Vaših prvih nastupa u dječjem vokalno-instrumentalnom ansamblu

župne crkve sv. Franje Asiškoga u Šikari, koji je tada vodio fra Marijan Dadić, župni vikar, a župnik je bio fra Dominko Batinić. Recite nam o Vašim prvim pjevačkim iskustvima, možemo li reći o počecima Vaše solopjevačke karijere?

KLADARIN: Još kao djevojčica od 10-11 godina počela sam pjevati u zboru crkve sv. Franje u Šikari koji je vodio fra Marijan Dadić. Mogu reći da mi je to bio jedan od najljepših perioda u životu. Fra Marijan je našem ansamblu pristupao s puno volje i entuzijazma i na neki način prenio to i na nas. Sudjelovali smo i na natjecanjima "Zlatna harfa", pjevali po drugim župama i bilo je to zbilja dragocjeno iskustvo. Bili smo prvi koji su u Tuzli zapjevali Hrvatsku himnu i druge hrvatske domoljubne pjesme.

Na sceni - Uvijek za slobodu 1994.

HG: Pjevali ste 1990. na Obnoviteljskoj skupštini HKD "Napredak". Imali ste 14 godina. Sjećate li se toga nastupa?

KLADARIN: Kako se ne bih sjećala. Tada me je prvi put čuo i prof. Dušek i kasnije, kad se osnivao ženski pjevački zbor HKD "Napredak", bila sam jedna od prvih članica.

HG: Jeste li u tom najmlađem dobu imali svoja uzora ili je pak sve išlo samo od sebe - spontano?

KLADARIN: Išlo je sve vrlo spontano. Ja sam kao i sve druge tinejdžerice slušala popularnu glazbu. Nisam išla niti u nižu muzičku školu i nisam ni mislila o karijeri solo pjevačice. Jednom prilikom, jedna časna sestra iz Subotice iz zbora "Albe Vidaković", mi je rekla: "Dijete ti imaš talent i to moraš dalje razvijati, grijeh je zanemariti Božji dar". I tada sam tek počela razmišljati o solo pjevanju.

HG: Kada se kod Vas rodila želja za studij solo pjevanja i je li Vas u tome netko pokušao usmjeravati?

KLADARIN: Ne, nije me nitko usmjeravao. U našoj sredini zvanje solo pjevača nije baš uobičajeno pa je većini ta ideja izgledala najblaže rečeno - neobična, ali kako sam po prirodi tvrdoglava morala sam istjerati svoje pa sam natjerala roditelje da se raspitaju kako mogu upisati pjevanje na Muzičkoj školi.

HG: Od veljače 1993. bili ste članica Djevojačkog pjevačkoga zbora HKD "Napredak" i njegova prva solistica. Ovaj zbor je imao turneju u siječnju i veljači 1995. po Republici Hrvatskoj: Zagreb, Bjelovar, Varaždin, Osijek i Zadar. Već tada ste bili veoma zapaženi sigurnošću u interpretaciji, toplinom i ljepotom svoga glasa, prirođenom impostacijom i nadasve izraženom muzikalnošću. Je li to bio jedan od povoda, da se u tim teškim ratnim godinama otisnete na put umjetnosti solo pjevanja?

KLADARIN: U Zboru sam se divno osjećala. Pjevala sam solističke dionice i jako puno učila od prof. Čestmira Duška koji me

Oduševljenje i pljesak Ivani Kladarin i Mariju Čoporu

je čitavo vrijeme podržavao i od kojeg sam jako puno i naučila. Njegova podrška mi je mnogo značila i na neki način ohrabrila za nastavak školovanja u Zagrebu.

HG: Recite nam, kako ste uspjeli, istovremeno sa studijem, osnovati bračnu zajednicu, roditi dvoje djece, vrlo aktivno sudjelovati u istaknutim ansamblima glazbenoga Zagreba i skoro bez većeg zastoja, tako uspješno završiti veoma naporan i težak studij?

KLADARIN: Kad se osvrnem na protekle godine, mogu reći, da su bile vrlo burne. Na samom kraju srednje škole položila sam audiciju za zbor HRT-a i primljena u stalni radni odnos. Nakon toga sam, položila prijemni ispit na Muzičkoj akademiji i to kao prva na

rang listi primljenih. Na početku druge godine studija rodila sam prvo dijete, a na početku četvrte drugo. Uz to sam studirala, radila, spremala koncerte, i to sve je išlo uz veliku pomoć i podršku supruga i njegovih roditelja. Bilo je ponekad i teških trenutaka, ali kako se kaže, što se voli, nije teško.

Mislim, da je obitelj jedna konstantna vrijednost koja uvijek ostaje, jedno uporište koje ne možete naći ni u jednom poslu, tako da bez obzira što vam se u životu događa uvijek imate svoje najmilije uz vas. Mene djeca inspiriraju u mom radu i sve što radim, radim za njih.

HG: Kakvi su Vaši glazbeni planovi?

KLADARIN: Ne mogu ništa planirati puno unaprijed, jer se nikada ne zna kako vas život vodi. Radit ću svakako na usavršavanju tehnike pjevanja i glazbenog izraza, a plan mi je eventualno upisati i magisterij. Za sada sudjelujem u puno projekata u Zagrebu, a ako to bude uspješno, vrata će se sama malo po malo otvarati.

HG: Kako gledate na tradiciju Tuzlanske muzičke škole čijom ste učenicom bili?

KLADARIN: Tuzlanska muzička škola ima vrlo jaku tradiciju, a to pokazuju i uspjesi Tuzlaka, koji su poznatiji vani nego u rodnom gradu.

Škola je visoko, kotirala na natjecanjima u bivšoj državi, a mislim da ni sad nije slaba. Kad bi uvjeti bili bolji, mislim, da bi se ljudi vraćali iz inozemstva i uzdigli školu na još višu razinu.

HG: Jeste li slušali prvu BiH operu, čiji je tvorac Tuzlak g. Asim Horozić? Imate li sud o njoj?

KLADARIN: Nažalost ne, jer sam baš tu večer, kad je išla u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, morala biti na jednoj drugoj probi, međutim, moje kolege su je slušali i komentari su bili jako pozitivni. Mislim da ih je najviše dirnula tematika op-

ere i iskrenost melodija koje jako dobro iznose dramu same priče. Nadam se da ću je uskoro imati priliku vidjeti.

HG: Koliko ćete se u svojoj karijeri okretati prema svojoj rodnoj domovini i rodnome gradu?

KLADARIN: Iako sam obiteljski i profesionalno vezana za Zagreb, bilo bi mi jako drago, kad bi mogla više kontaktirati sa Tuzlom, znači, kad bi češće organizirali koncerte ne samo moje solističke, već i ansambla s kojima surađujem u Zagrebu. To i nije neki problem, samo mora postojati dobra volja. Tako bi se, malo po malo, stvarala publika, koja bi sa zadovoljstvom pratila takva događanja.

Želimo da svaki Vaš koncert bude GRADUS AD PARNASUM na čast i ponos Vaše cjelokupne obitelji, našega grada i zajednice iz koje ste ponikli!

HVALA!

Juraj NOVOSEL

Photo: Martin Antunović

Nakon koncerta radost i čestitke

KATOLIČKI ŠKOLSKI CENTAR "SV. FRANJO"

POČETAK ŠKOLSKE '01/'02 GODINE

Učenici gimnazije sa svojim profesorima

U prostorima novoizgrađenoga Katoličkog školskog centra "Sv. Franjo" u Tuzli 7. rujna svečano misno slavlje i zaziv Duha Svetoga u povodu početka nove školske godine predvodio je pomoćni biskup vrhbosanski i promicatelj katoličkoga školstva u Bosni i Hercegovini, msgr. dr. Pero Sudar.

Prisutne je pozdravio ravnatelj Centra vlč. mr. Luka Tunjić. U prigodnoj homiliji biskup Sudar je naglasio da Katolički školski centri u BiH ulažu velike napore kako bi dali nešto više, te mlade odgajati u mudrosti i ozbiljnom odnosu prema životu, da ova školska godina bude jedna u nizu u kojoj se uči poštovati čovjeka, ljubiti Boga i doprinositi boljem životu svih ljudi na ovim prostorima.

Svečanom misnom slavlju su prisustvovali: direktor Gimnazije fra Martin Antunović i direktorica Osnovne škole gospođa Danica Piljić, te nastavnici, profesori, učenici i roditelji učenika Gimnazije i Osnovne škole Centra, kao i svećenici tuzlanskog dekanata predvođeni dekanom preč. Šimom Janjićem.

U školsku 2001./2002. godinu upisano je 300 učenika u Osnovnu školu i 270 učenika u Gimnaziju.

SVEČANO OBILJEŽEN DAN KRUHA

U Katoličkom školskom centru "Sv. Franjo" u Tuzli, je svečano obilježen 17. listopada ovogodišnji DAN KRUHA. U povodu ove manifestacije učenici KŠC-a su pripremili prigodan program.

Učenici Osnovne škole pripremili su izložbu kruha gdje je došla do izražaja sva maštovitost učenika, a učenici Gimnazije su napisali literarne radove inspirirani temom kruha.

Ravnatelj KŠC vlč. mr. Luka Tunjić je pozdravio sve prisutne na ovoj svečanosti i govorio što znači DAN KRUHA. To je DAN ZAHVALNOSTI!

Nakon blagoslova kruha otvorena je izložba svih proizvoda od kruha, koje su pripremili roditelji, učenici i nastavnici.

DR. TOPIĆ NIKOGA NE NAPADA

Osvrt na članak "Zašto dr. Franjo Topić napada (vrijeda) Zvizdovića i Markušića? Hrvatski Glasnik 9/2001. s. 2

Drago mi je da se P. M. (uz pozdrav mu) osvrnuo na ovo pisanje i bilo bi dobro da pokušavamo raščističavati neka pitanja, jer nije rješenje u njihovom potrpavanju ispod tepiha. Ipak, mislim da članak iziskuje neka objašnjenja pa ih iznosim.

Odmah na početku ističem da je moguće da formulacija o fra Anđelu Zvizdoviću i fra Josipu Markušiću nije najsretnija, jer se očito mogla shvatiti onako kako ju je shvatio i P. M., no mislim da se išlo metodom "pars pro toto", a to znači da se od muhe može napraviti i medvjeda. No, čini mi se da ima nekoliko previda od strane poštovanog autora i da bi stoga bilo korisno iznijeti nekoliko hermenutskih napomena.

1. Nije točno da im ne spominjem prezimena jer su spomenuta u prethodnoj rečenici.

2. U originalu nije tekst boldiran, nego je uredništvo Glasa koncila kao što svako uredništvo zadržava sebi pravo, tako to opremilo.

3. Izričito tvrdim, a moglo bi se to i ustanoviti iole boljom analizom mojih javnih i privatnih nastupa, da mi nije običaj nikoga vrijeđati, čak ni one koji su nas napadali pa i grana-tama, niti one koji mene napadaju, a kamoli bih vrijeđao fra Anđela i fra Jozu.

4. Važno je načelo *Sitz im Lebena*. Ja ne pišem i ne ulazim ni u kakvu, a kamoli ozbiljnu analizu fra Anđela Zvizdovića i fra Josipa Markušića.

5. Ja pišem o stavovima (ne o osobi) Ivana Lovrenovića, a ne o Zvizdoviću ili Markušiću ni o bosanskim franjevcima, niti o njihovoj ulozi, to je naprosto ovdje proširivanje teme pa prema tome bilo kakve insinucije su promašene i suvišne. Ne prepoznajem se u reakcijama "onih klerikalnih krugova" i "hadezeovske cinične politike o fratrima" to je valjda jasno svima nakon svih mojih nastupa u javnosti. Ja sam napisao da razumijem postupke fra Anđela i fra Jozu i uopće o tome ne diskutiram. Ali ako netko misli da se danas može stavljati za uzor takva situacija i takav život onda se time najbolje hrane ti "klerikalni krugovi" i ta "hadezeovska cinična politika." Što se tiče mog osobnog stava o Zvizdoviću uz sve poštivanje njegove osobe i razumijevanje tragične situacije u kojoj se našao, ostajem kod onoga što sam o njemu rekao na simpoziju (1998.): Volio bih da se nikad ne ponove vremena u kojima je živio fra Anđeo i volio bih da nikad nitko ne mora-dne biti u situaciji u kakvoj je bio fra Anđeo. Ili netko misli, ne daj Bože, da je to bilo dobro vrijeme i da je to poželjna situacija i danas i da bi to mogao biti model za život katolika i Hrvata u Bosni i Hercegovini?!

6. A. g. Lovrenović uporno piše (usp. feljton u devet nastavaka u *Feral Tribune*, prosinac

2000. do veljače 2001. "Bosanski Hrvati") i ponavlja da je model za bosanske, a ja bih ipak kazao bosansko-hercegovačke, Hrvate i njihov današnji status pa i odnos prema vlasti onaj fra Anđela Zvizdovića i fra Josipa Markušića. To ponavlja i u *Feral Tribuneu* od 1. rujna o. g.

7. Držim važnim osvrnuti se na jednu vrlo neobičnu tvrdnju P. M.: "To je bio govor Duha Božjega, evandeoski govor u kojem su čak i neprijatelji prepoznali i prepoznaju istinu, koja im je pružila šansu da se očituje i njihova dobrotu". ("boldirao" P. M.) Moram reći da teško razumijem "istinu i dobrotu" sultana i jugoslavenskog vladara koji su pobili stotine fratara, da o drugima i ne govorim o čemu dokumentirano svjedoče radovi fra Marka Semrena i fra Marijana Karaule.

U kontekstu pokrenutih pitanja, bilo bi zanimljivo saznati kako P. M. objašnjava da danas 80% bosanskih (ne hercegovačkih) fratara, prema mišljenju jednog dobro upućenog bosanskog franjevca (usp. Stećak, br. 87, ožujka 2001., s. 20), podržavati politiku HDZ-a, koji očito nema za model ni Zvizdovića ni Markušića.

Jedna dodatna opaska: ja ne čitam povijest Crkve u BiH dihotomno, tj. odijeljeno, a to nekad znači do suprotstavljenosti, kao "franjevačku" i "biskupijsku". Uvjeran sam da bi bilo dobro da pokušamo to prevladati, jer inače se onda daje za pravo onima koji govore o "franjevcima" i o "Katoličkoj crkvi" i dr. Nas-tojmo, čuvajući sve posebnosti, tražiti ono što nam je zajedničko, a ne ono što nas razdvaja.

I jedno malo podpitivanje: Kako se poštovani autor nije dosad, koliko znam, sjetio osvrnuti na pisanje g. Lovrenovića koji sustavno isključivo negativno piše o Kardinalu? Ili misli da je to dobro jer se radi "o vrlo intelektualcu i humanistu". Hajdemo razmišljati sasvim ljudski: P. M. boli što se dotičemo pokojnika, što razumijem i uvažavam, a ne misli kako života mogu boljeti već višegodišnja pljuvanja, uz to sustavno prešućujući njegovo ratno i sadašnje značenje i ulogu! A kad se prvi put osporio samo dio pisanja "vrlog intelektualca i humaniste" onda on pokreće međunarodne mehanizme o ugroženosti.

Ovaj kratki osvrt završio bih riječima samo-ga fra Josipa Markušića (s imenom i prezimenom) iz 1927.: "Postoje, u našem vremen-u ozbiljni pokušaji, da se pomoću politike ubaci otrov ne samo u nacionalni osjećaj našega naroda kao hrvatskog, već i u njegovo katoličanstvo" (Angažirani svećenik. Simpozij u povodu 100. obljetnice rođenja fra Josipa Markušića, Zagreb - Sarajevo 1981, 48 s.).

Prof. dr. Franjo TOPIĆ

Fra Petar Matanović - dr. Franji Topiću

("Zašto Lovrenović napada kardinala Puljića"? "Glas Koncila" br. 35 od 2. rujna 2001.)

Nikad mi nije mrzak susret i razgovor s našim predsjednikom, pa neka i ovaj tekst bude više razjašnjavanje nekih nejasnoća, nego, ne daj Bože, kakvo osobno ili staleško zamjeranje. A sada, glede punog potpisivanja pod određeni tekst, da li ili ne, iznosim nekoliko svojih gledišta.

Prvo, želim naglasiti da se nisam potpisao punim imenom zbog toga što sam fratar i da puni potpis ne bi, u "hermeneutičkom" smislu, opteretio ono što sam želio izreći, kao Čovjek i građanin, a manje kao fratar. Svjestan sam, k tomu, da je naša profesija opterećena posebnom odgovornošću pred javnošću. Zato svaka naša riječ ima posebnu težinu i o tome moramo voditi računa.

Koliko god je dobro da "neka pitanja pokušavamo raščističavati" treba se paziti da se ne dođe do još težeg zapleta (a za današnje ljude to nije ništa neuobičajeno!).

O tome treba voditi računa i dr. Franjo Topić, pa mu se ne bi "dogodilo" ovo pismo u kojemu nastupa kao persona grata (da ne kažem gratissima!). Njegove su riječi, upravo u hermeneutičkom smislu snažno optereće-ne, pa im je teže pristupiti, nego onim što ih napišu drugi ljudi.

Posebice je problem kad je taj tekst objavljen u listu kao što je Glas koncila koji za bosansko-hercegovačke fratre nema baš neku simpatiju. To pokazuje i inkriminirana rečenica u spornom tekstu za koju dr. Topić kaže (u svojoj drugoj točki pisma) da "u originalu nije tekst boldiran, nego je uredništvo Glasa koncila kao što svako uredništvo zadržava sebi pravo, tako opremilo"

Za razumjet je da su fra Anđeo i fra Jozo ljubili papuće osvajaču sultanu i prosvijećenom ap-solutistu Titu, ali to di-zati na razinu modela pa i uzora je u naj-manju ruku - dvojbena.

I mene osobno. Ali ću koliko napomena o imu o Kardinalu, što, u ima daleko šire zna- iem svačije mišljenje, i fra Jozo Markušić, prov-sne Srebrne poslije II. rata, a o današnjem n-puta. Za razumjet je da: i fra Jozo ljubili papuće

U tome i jest problem! U prošlom broju Hrvatskoga glasnika upravo sam reagirao na insinucije koje proizlaze iz tog odabra-nog i naglašenog teksta u Glasu koncila.

Ne radi se tu ni o kakvom pravljenju od "muhe medvjeda" i zaključivanja "pars pro toto".

Dr. Franjo Topić kaže da "nikoga ne napa-da", ali ipak priznaje "da je moguće da formu

PISMO POTVRĐUJE TEMELJNE TVRDNJE IZ TEKSTA U RUJANSKOM BROJU H.G.

lacija o fra Anđelu Zvizdoviću i fra Josipu Markušiću nije najsretnija, jer se očito mogla shvatiti kako ju je shvatio i P. M..

Budući da je dr. Franjo Topić nabrojio nekoliko spornih točaka, red je na isti način odgovoriti:

1. Što se tiče spominjanja prezimena fra Anđela Zvizdovića i fra Jozu Markušića, nisam ni tvrdio da se prezimena ne spominju! Reagirao sam na boldiranu rečenicu u Glasu koncila.

U istaknutom tekstu koji je, za svakog malo upućenijeg suradnika i čitatelja novina, nosivi dio članka i njegove poruke (tako ga je, po Vašem priznanju, postavilo uredništvo Glasa koncila!)

2. Uredništvo Glasa koncila prepoznalo je misaonu bit Topićeva teksta (bila ona boldirana ili ne!), i u tome je sav problem na koji se trebalo reagirati!

3. Nemam vremena ni volje raditi "iole bolju analizu javnih i privatnih nastupa" dr. Topića. U ime mira i dijaloga radije ću mu vjerovati, makar da i dalje stojim na stanovištu što sam ga iznio u prethodnom tekstu! Jedino što bi možda ublažio intonaciju naslova.

Ali, tu sam se ugledao na dr. F. Topića i parafrazirao njegov naslov u Glasu koncila, samo što sam mjesto Ivana Lovrenovića stavio dr. Topića, a umjesto kardinala fra Anđela i fra Jozu.

4. Znam samo da o velikim ljudima treba pisati i govoriti sa puno takta, a ne koristiti ih za usputne dnevopolitičke i površne komparacije.

5. Teško je razlikovati stavove od osobe. Stavovi uvijek očituju i osobu pa tako i osobu Ivana Lovrenovića, dr. F. Topića ili nekog drugoga. Ne radi se ovdje o "proširivanju teme", nego o pokušaju pomirljivog razgovora i dijaloga s onima koji su i po svojoj vokaciji i po svojoj izobrazbi na to pozvani.

Čudi me da je dr. F. Topić tako alergičan na spominjanje tih starih fratara kao uzora u rješavanju određenih političkih i životnih problema i u ovom vremenu i prostoru.

Ostajem u uvjerenju, dok mi se pravim argumentima suprotno ne dokaže, da oni mogu biti i danas uzor u onom što sam naveo u svom tekstu, a to je metoda ustra-jnog i strpljivog dijaloga, kako unutar Crkve, tako i u Svijetu s kojim je Crkva na povije-snom putu.

Upravo fra Anđeo Zvizdović i fra Jozo Markušić (i njihovi nasljednici) mogu u našoj vrhbosanskoj crkvi (iako su u njoj zadnjih stotinu godina često omalovažavani), i u ovoj, ni po čemu boljoj situaciji, biti uzor.

Nitko ne misli da je moguće vratiti situaciju iz onih vremena, ili da bi je poželio, ali neke

metode, i negativne, i pozitivne se u povijesti ponavljaju, one su vječne (kao zablude "vlasti, časti i moći", ali i nenadmašna metoda dijaloga, poniznosti, povjerenja u Božju providnosti i u ljude, opraštanja, ljubavi!).

Dr. Topić opet zamjenjuje teze i ponavlja svoju zabludu, odnosno pamfletski, vjerujem nesvjesno, zavodi narod, plašeći ga navodnom opasnošću restauracije nekog političkog sistema u Bosni Hercegovini iz vremena Ahdname, kao da netko želi da se ono vrati ("Volio bih da se nikad ne ponove ta vreme-na...", kaže dr. Topić). Ne može se povratiti ono što je umrlo! Korektno bi bilo spomenuti da u isto vrijeme nije bilo bolje stanje ni u tzv. kršćanskim zemljama, gdje su buktali feudalno-vjerski ratovi, ustanci kmetova, gorjele inkvizicijske lomače (ne daj Bože, da se ikada i to vrijeme povrati!).

6. Na šestu točku sam već odgovorio u prethodnoj točki.

7. Čudi me da jedan svećenik ne može razumjeti Božje milosrđe prema Kajinu, ubojici svoga nevinoga brata Abela (makar da se nije više nastanio u Edenu!)? Vjerujem da u najvećem grešniku ostane trag Božje dobrote, koja se može aktivirati i pobijediti neko duhovno stanje, odnosno preokrenuti ga u dobro.

Prepuna je kršćanska povijest takvih pre-okreta. Tako se to često događalo i sa silni-cima iz otomanskih vremena i sa jugoslave-nskim vladarima.

Slažem se da nije dobro povijest promatrati "dihotomno", ali nije je dobro i tumačiti samo na osnovu određenih hagiografija, pa pisali ih i sami fratri o fratrima iz nekih vremena.

Mora se još nešto reći o nekim tezama što ih iznosi dr. F. Topić:

Prvo, o još jednoj proizvoljnoj tezi u kojoj se poziva na tekstopisca iz Stećka br. 87. tvrdeći "da danas 80% bosanskih (ne hercegovačkih) fratara podržava politiku HDZ-a, koji očito nema za model ni Zvizdovića ni Markušića".

Stvarno ste pretjerali! Vjerujem da sam bolji poznavatelj bosanskih fratara od Vas i Vašega "dobro upućenoga bosanskog franjevca". Evo nekoliko očitih argumenata: Dobro su mi poznati fratri iz triju naših najznačajnijih kuća Visokog, Nedžarića i Bistrika (za koje se, s pravom može reći, da uvijek daju duhovni (i svaki drugi, pa i politički) ton cijeloj provinciji, kako u Bosni, tako u inozemstvu.

Tvrdim sa velikom sigurnošću (nisam pravio statistike, ali prema poznavanju ljudi i razgovorima s njima!) da među njima nema ni jednog fratra koji bi u svemu, ili većem

dijelu podržavao tu politiku. A, u ta tri zavoda je više od 25% koji djeluju u Bosni (nagla-šavam, vodećih!). Takva je situacija i u distrik-tima i samostanima širom Bosne, u SR Jugo-slaviji, Kosovu i Hrvatskoj.

Za zanemarljivo mali broj franjevac-a može se su za takvu politiku (ali za njih treba imati razumijevanja jer: - ili su imali loša iskustva, - ili su dobili određene privilegije, - ili su im obećavane pozamašne pomoći za izgradnju, - ili su im takve pomoći davane, pa i nije čudo, po onoj narodnoj "koga se je moliti, nije za kuditi"!)). Za dvojicu se ipak zna (i to s ponosom ističem!), koji su odbili primiti novac od te stranke pred prošle izbore.

S druge strane treba dopustiti da jedan broj, od preko 320 zavjetovanih fratara bude i u zabludi. Teško se danas snaći i ljudima koji su u većim mogućnostima doći do određenih informacija (kardinal - Lovrenović i dr.), a kamo li župniku ili kapelanu, koji trpe sve poteškoće ove surove i neizvjesne svako-dnevne.

Na koncu želim odgovoriti i u svezi pisanja spomenutoga književnika i novinara. Nisam želio biti odvjetnik gospodina Ivana Lovre-novića. Ne može se pobiti moja pozitivna kon-statacija da se radi o vrlo intelektualcu i humanistu i da od takve osobe pretežito dola-ze i dobronamjerni stavovi, makar da se i s njim ne slažem u svakoj pojedinosti o kojoj piše ili govori.

Slično mislim i o kardinalu! Uviđam njegov nepokolebljivi patriotizam i dobronamjernost prema svakom čovjeku, uz određenu, i to vrlo malu, ogradu od nekih njegovih postupaka razumijevanja situacije u kojoj se nalazimo.

Što se tiče potrebe da netko brani kardinala od različitih verbalnih zamjerki, mislim da je korektnije braniti one koji se, i s argume-ntima, teško brane (ta poznate su šupljine feudalno ustrojenog kanonskog prava!), kao što su spominjani fratri.

S druge strane kardinal je relativno mlad i ima priliku demantirati ili potvrditi što se o njemu i dobronamjerno i zlonamjerno piše.

Dr. F. Topić kaže da treba prevladati supro-tstavljenosti koje se očituju kao "franjevačke" i "biskupijske".

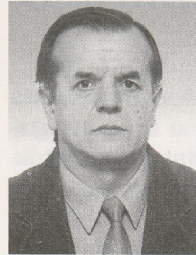
Čvrsto sam uvjeren da smo ih u našoj životnoj borbi za Crkvu kao Božji narod odavno prevladali! Međutim, očito je da postoje mnoga ne riješena pitanja u okviru pravnih i teoloških nedorečenosti naših crkvenih struk-tura.

Ti problemi su prisutni od početka Crkve i neće se riješiti u dogledno vrijeme.

Slažem se, da zbog toga ne treba stati u traženju boljih rješenja!

Fra Petar Matanović

Ženske imenice i zamjenice

Gospodin Damjan NIŠA-NDŽIĆ, profesor u Ugostiteljskoj školi Tuzla i zamjenik ministra za turizam, u Vladi TK-a, u mandatu 1998. - 2000. godine, ispričao mi je anegdotu s polaganja izvanrednih ispita za zvanje VK - visokokvalificiranih djelatnika.

Na pitanje profesora materinskog jezika da mu kandidat definira imenice ženskoga roda i navede bar jedan primjer, zbunjeni čovjek je počeo zamukivati i izgovarati - imenice su, imenice su, imenice su...! Kada mu je ovaj diskretno prišapnuo - "ŽENA", kandidat je spasonosno i glasno ponovio istu riječ.

Na pitanje o zamjenicama ženskog roda, budući veka majstor je bez dvoumljenja ispalio "SVASTIKA!"

Pouke i čišćenje memorije

U informaciji KTA - Katoličke tiskovne agencije - o Kongresu kršćana i muslimana u Europi, koji je u Sarajevu održan od 12. do 16. rujna 2001. godine, između ostaloga je napisano: **"Organizatori bi htjeli ovim susretom aktivirati proces čišćenja memorije kršćana i muslimana koja je u 1.400 godina zajedničke povijesti više obilježena nasiljem i ratovima, nego tolerancijom i uzajamnim razumijevanjem."**

Umjesto silnih visokoumnh priča organizatorima bi bilo produktivno da su na Kongres pozvali tuzlanske vjerske dužnosnike: **Muhameda efendiju LUGAVIĆA, hadži Nikolaja MARKOVIĆA i fra Petra MATANOVIĆA** i saslušali priče o njihovim međusobnim odnosima.

J. Novosel k'o Tito?

U prošlom broju "Hrvatskog Glasnika" objavljena je fotografija gospodina **Juraja NOVOSELA**, glodura ove novine, preko čitave stranice, a kao jedna od ilustracija intervjua s dotičnim gospodinom. Dušmani su odmah rekli: **"Evo ga Juraj k'o Tito!"**

U zadnjoj rečenici podnaslova je napisano: **"Razgovor s njim upriličen je nakon povratka iz Amerike u koju redovito odlazi u posjet sinu, snahi i dvjema unukama...!"**

Mene, kao bolesno i nepopravljivo radoznanu osobu, pak, zanima odlazi li gore spomenuti u posjet prijzi?

Veliki Radići i njihovi sljedbenici

Županijski odbor HSS - Hrvatske seljačke stranke BiH Tuzla, u prošlom broju "HG-a" plasirao je tekst u znak sjećanja na braću **RADIĆE Stjepana i Antu**.

Jedna od poruka u tekstu glasi: **"Najveća im je vrlina bila poznavanje narodnoga života i njegovih problema. Njihov program i narodna politika upravo su nastali na proučavanju narodnih težnji i potreba."**

HSS braće Radić je za života ove dvojice velikana okupljao najveći dio hrvatskoga naroda u svim prostorima gdje Hrvati žive. Međutim, aktualni HSS ni u Hrvatskoj ni u BiH nema toliko sljedbe-

nika. Izgleda da gospodin **dr. Srećko TUNJIĆ**, lider Županijskoga odbora ove stranke nije dobro proučio program braće Radića.

Ili Hrvati nisu ono što su nekada bili.

Šljivovica i obloge

Kolega **Mato BIKIĆ** u prošlog broju "HG-a" napisao: **"Zaboravili smo i korisne obloge od prave šljivovice...!"**

Nije mi jasno na koje i kakve obloge je kolega Bikić mislio - na one vanjske, preko lanene ili pamučne krpe ili na unutarnje obloge uz pomoć čašica i flašica.

Ministrica Petrović

Nedavno sam gospođu **Maricu PETROVIĆ**, profesoricu hrvatskoga jezika oslovio riječima **"gospodo ministrico"**.

Izgleda da nisam bio usamljen u tom oslovljavanju pa je uzvratila obranaški - **"samo se Vi sprdajte"**.

Meni tako nešto nije palo ni na pamet. Naprotiv, vrlo sam ponosan što je gospođa Petrović savjetnica premijera Vlade Tuzlanskog kantona, a to mu dođe nekako ministarska razina, ako ne i malo više.

Časno, pošteno, korektno

Gospodin **Pejo BANOVIĆ**, zapovjednik Stožera civilne zaštite Tuzlanske županije u jednoj je televizijskoj emisiji nekoliko puta ponovio svoju omiljenu stopačalicu: **ČASNO, POŠTENO, KOREKTNOST!**

Ne sporim gospodinu Banoviću ni časnost, ni poštenje, ni korektnost, ali se držim one da častan, pošten i korektan čovjek to neće reći sam za sebe.

Visoki predstavnik C. Čulum

Pomoćnik načelnika Općine Tuzla **Jasmina IMAMOVIĆA**, za inspeksijske poslove je **dr. Zlatko UNGER**.

Misleći da je gospodin Unger istodobno i direktor ove službe tako sam ga i oslovio. Međutim, zamjenik dr. Ungera gospodin **Cvjetko ČULUM** me upozorio i rekao mi da je Unger šef, da inspekcije imaju i svoga direktora, a da je on, g. Čulum, visoki predstavnik u inspekcijama.

Pošto je visok oko dva metra ne vrijedi mu sporiti tu, samoproglašenu, visoku dužnost.

Simbolična članarina

Na općem roditeljskom sastanku, održanom početkom školske godine u Općoj gimnaziji - Katoličkog školskog centra Tuzla, direktor gimnazije **fra Martin ANTUNOVIĆ**, između ostalog je nazočnim roditeljima rekao da su svi članovi Udruge roditelja đaka ove škole i da je mjesečna članarina 10 pfeniga.

Nakon što su čuli ovu informaciju mnogi roditelji su se slatko nasmijali.

Imali su se čemu i smijati, jer je riječ o zaista simboličnom iznosu. Trebalo bi ga povećati najmanje na jednu marku mjesečno. Ako ništa drugo bilo bi manje smiješno.

Krivo (o)gledao: Nikola J. IVANOVIĆ

Ideje

Jedinstven spomenik ratnim stradalnicima

Iako teško izvodljivo u ovom našem smutnom i bremenitom vremenu, ideja o jedinstvenim spomen-obilježjima stradalnicima minulog rata nije za odbaciti. Ako ni zbog čega drugog, a ono zbog cjelovite BiH, koja će, kad-tad i bez naše volje, naći svoje mjesto u europskoj obitelji

Nedavna inicijativa tuzlanskih Srba koji žive u Bijeljini, Loparama, Ugljeviku, Janji da se u Tuzli podigne spomenik pripadnicima bivše JNA, poginulim 15. 05. 1992. godine na Brčanskoj Malti, dočekana je ovdje na nož. Predstavnici vlasti, novinari koji su se bavili ovom temom i građani, sudionici jedne televizijske ankete, ovo traženje su ocijenili provokacijom. S obzirom na sve ratne nevolje, stradanja i njihove uzroke, ogorčenje običnih građana je shvatljivo. Za razliku od njih, političari i novinari su ovom temi, ideji i dilemi, trebali i morali pristupiti sa više opreza i mudrosti. Ako ni zbog čega drugog, a ono zbog toga što će vrijeme, kao najbolji lijek svih rana, samo po sebi ponuditi najobjektivniji odgovor i na ovo pitanje. I to odgovor bez emocija, nacionalnih naboja i ratnih rana. Uostalom, u tražanju za rješenjima i odgovorima na pitanje - kako ustrojiti Bosnu i Hercegovinu - morat će se ponudi i naći rješenje ovakvih i sličnih ideja, traženja i dilema.

Spomeničko cementiranje rata

Jedan visokopozicionirani član SDP-a u Tuzli, uz preduvjet da ostane anoniman, piscu ovih redova je rekao: **"Ako hoćemo, a svako pamet bi trebalo htjeti, cjelovitu BiH, onda bi i stradalnicima minulog rata trebalo podizati jedinstvene, unificirane, spomenike ili jedno, središnje, spomen-obilježje. Ukoliko svi naši nacionalni korpusi i njihovi politički lideri budu inzistirali, a inzistiraju, na tome da podižu spomenike svatko svojim borbama, ratnicima i stradalnicima, onda će i na taj način cementirati stanje načinjeno ratom"**. Razmišljajući o ovom prijedlogu spreman sam ga svesrdno podržati. Tim prije što je sukladan idejama, inicijativama i djelomično već postignutim rješenjima o Državnoj graničnoj službi BiH, multinacionalnoj policiji, sprovođenju imovinskih zakona, ustrojavanju državne televizije...! U dogledno vrijeme, ako ne po rješenjima i volji domaćih vlastodržaca, a ono pod pritiskom međunarodnih mentora, BiH će imati zajedničku vojsku, pod kišobranom NATO-a, državnu televiziju, državne novine, jedinstven školski program, zajedničke državne praznike, prihvaćene, bar službeno, od svih. BiH će biti, po minimumu kriterija i pod privolom Europske Unije, država-državom, a ne frankenstein-pravno-političko nedonošće.

Nevladine organizacije i Komisija za pomirenje

Dok naši domaći politikus i njihovi podanici, sa svih strana be-ha meridijana, budu "naprđivali" o tome tko je temeljni, tko većinski, a tko manjinski, tko se borio za BiH, **koju i kakvu**, a tko ju je napadao, čerečio i ubijao, građanske inicijative i nevladine organizacije bi posao morale preuzeti u svoje ruke. Često spominjana **Komisija za pomirenje** odavno je morala početi s radom. U biti rezultati njenoga rada morali su već biti vidni. Pogotovo kada je riječ o pisanju školskih udžbenika i rješavanju dilema poput ove koja je povod ovim redovima.

Ako se ne varam i ako ne griješim, a uvjeren sam da koračam pravim putem, najpoznatija i najautoritativnija institucija za povlačenje prvog poteza u ovoj teškoj, kompliciranoj i bitnoj partiji pravno-političkog, povijesnog i životnog šaha je Forum građana Tuzle.

P. S. Do zaključenja narednog broja HRVATSKOGA GLASNIKA očekujem odgovor **Vehida Šehića - Šaleta**, predsjednika Foruma građana Tuzle.

N. J. IVANOVIĆ

OBJAVA SPECIJALNOGA SVJETSKOG RATA TERORISTIMA

USA su ogromna država i toliko ekonomski i vojnički moćna da taj teroristički udar objektivno ne znači mnogo - jer, tu svjetsku silu iz te makroameričke perspektive samo je lako rano. Na simboličnom planu on, međutim, izgleda kao objava rata ili, točnije, kao početak nečijega, formalno neobjavljenog rata protiv USA.

Piše: Romeo KNEŽEVIĆ

Što napisati o tome strašnom događaju, a da već nije napisano o ovom šoku koji je zamrznuo srca diljem svijeta o toj paklenoj iracionalnoj zamisli (ali, na naš živi užas i izvedbi!) koja nije toliko uzdrmla svijet još od nacističkih plinskih komora Drugoga svjetskog rata...

USA su ogromna država i toliko ekonomski i vojnički moćna da taj teroristički udar objektivno ne znači mnogo - jer, tu svjetsku silu iz te makroameričke perspektive samo je lako rano. Na simboličnom planu on, međutim, izgleda kao objava rata ili, točnije, kao početak nečijega, formalno neobjavljenog rata protiv USA.

U takvim ratnim događanjima prve ljudske reakcije obično su, također, "ratničke" i, bez obzira na to koliko se mi moralno skandalizirali nad ratnim, fizičkim načinima rješavanja sporova i sukoba, stvarnost sveukupne povijesti kao i naše suvremenosti uvijek nas ponovno uvjerava u konstantnost pojave koju zovemo ratom.

Tko se to tako monstrozno poigrao s Prvom, najsnažnijom i najdemokratskijom zemljom u svijetu i zbog čega?

Čitav se svijet zatresao od tog udara. Razumije se, zapadni svijet najviše a nitko razuman ne može osporiti vrijednosti toga svijeta, napose u gospodarstvu i demokraciji. (O vrijednostima religija, umjetnosti i znanosti Zapada i Istoka ovdje neće biti nikakvog pomena jer bi i jezik morao biti drugačiji kao i neke druge bolje prilike, nego što je ova.)

U Brčkom će se graditi spomen-obilježje za 168 Židova stradalih u Drugom svjetskom ratu

(NE)PODOBNE ŽRTVE

Da li je moralno graditi spomenik Židovima stradalim u Drugom svjetskom ratu, dok se ne izgradi spomenik tisućama hrvatskih i bošnjačkih civila pobijenih 1992. u brčanskom logoru LUKA?

Fatmir ALISPAHIĆ

Brčko je jedan od gradova simbola srpskog genocida nad Hrvatima i Bošnjacima. Američki izvori su spominjali podatak od oko 3000 ubijenih u logoru Luka, iako se pretpostavlja da je taj tragični broj znatno viši. U ovom gradu je prije rata živjelo 55 posto Bošnjaka, 19 posto Srba i sedam posto Hrvata, a ostalo su bili Jugoslaveni. Prvih daytonskih godina broj Hrvata i Bošnjaka u Brčkom je iznosio od tri do pet posto, u odnosu na popis iz 1991. godine. Usprkos demokratskoj fasadi, proje-

Pa, zašto onda taj udar i zbog čega - još se jednom moramo upitati duboko potreseni nad ubojstvom ogromnoga broja nevinih ljudi u samo nekoliko minuta!...

Gospodarska i politička prednost Zapada

Zašto nekome ekonomska moć Zapadnoga svijeta smeta kada je ona svoju vrijednost i stabilnost opravdala i potvrdila kroz stoljeća mukotrpnoga razvoja i rada? Zašto nekome smeta demokratski oblik Zapadnih država kada su one optimalno jedino moguće razumno i transparentno prevođenje tamne ljudske volje i mutnih ljudskih interesa u prihvatljiv način života svakoga pojedinca i zajednice kao cjeline.

Ne znamo jer je svijet tako veliki, a događaji suviše aktualni i krupni da će trebati decenije i decenije povijesnih istraživanja kako bi se došlo do kakvog-takvog istinskog odgovora o zbivanjima koja nam u našoj suverenosti sada mrse duh.

Zavist i jal su prvi odgovor koji nam pada na pamet. (Koliko nas on može zadovoljiti ostavljam čitaocu da sam procijeni.)

Islamski svijet na Istoku s posebnom ulogom Arapa neusporedivo je nerazvijeniji i gospodarski i politički od zapadnoga svijeta, i to je očigledno jasno i najneukijima. Svoju gospodarsku moć Islamski svijet (ako je ima - a ima je bez sumnje), može zahvaliti jedino nafti, tom prirodnom bogatstvu, bez kojega energijskog izvora suvremena industrija Zapada ne može. Prema tome on svu svoju ekonomsku moć temelji na trgovini naftom,

kt *distrikta* još tone u mjestu. Brčko je i danas velikosrpski grad, sa zločinačkim obilježjima. Da zločin zrači iz društvenoga ambijenta pokazale su svojedobno fašističke demonstracije srpskih učenika i prebijanje nesrpske djece. Zločin lebdí u brčanskom zraku, samim time što tamo nema nijednoga obilježja u spomen na tisuće bošnjačkih i hrvatskih civila koje su pobili srpski fašisti. Vjerojatno se smatra da bi institucionalizirano sjećanje na žrtve narušilo *međuetničku toleranciju*.

O tome svjedoči i glasilo Vlade Distrikta Brčko, pod nazivom Most, u čijem posljednjem broju piše: "Oni koji su patili zbog konflikta znaju da nastavak igre sa sektaškim podjelama i nacionalizmom neće uzrokovati privlačne rezultate. Bosna i Hercegovina, i Brčko posebiće, moraju napustiti prošlost". Fenomenalno! Ispada da su Hrvati i Bošnjaci krivi što su patili, da budu igrali *sektaške podjele*, da budu bili *nacionalisti*, sami su sebi sve skrivili, ako žele u budućnost, moraju *napustiti prošlost*, zaboraviti, odumrijeti... Zapravo, brčanski Hrvati i Bošnjaci su na prvim izborima 1990. u znatnom broju glasovali za građanske stranke, dok se glasovi SDS-a uglavnom poklapaju sa brojem Srba. Time otpada podmetačina da je *nacionalizam* kriv za hrvatsko i bošnjačko stradanje. Jednako su ubijani i *građanski* i *negrađanski nesrbi*. Poruka da *Brčko mora napustiti*

a učenje o gospodarstvu i ekonomskoj moći samo na trgovini je loša škola!

Politički sustavi država Islamskoga svijeta, također, su inferiorni zapadnim. Uz neke vrijedne izuzetke sve one zapravo imaju centralističko-monarhističke države prožete jakim teokratskim elementima prava, u zapadnom svijetu odavno nadiđene. Za napad je optužena vahabitska¹⁾ islamska teroristička organizacija Al-Qa'ida Osama bin Ladena s mrežom svojih terorističkih grupa po cijelom svijetu. Upravo to i jest ono što daje čitavom događaju međunarodne razmjere i simbolične izgleda na svjetski sukob, a protiv terorističkih skupina, što su posvuda posijale opravdani strah.

Protive terorista se teško bori, naročito protiv terorista-samoubojica i protiv njih se mora voditi specijalan rat. Ali protiv organiziranog terorizma najbolje je se boriti ulaganjem u ekonomski i politički razvoj onih država koje su, kao nerazvijene, plodno tlo za nastanak terorističkih skupina. Jedino to može potpuno ISKORIJENTI međunarodni terorizam, a do čega je međunarodnoj zajednici i javnosti u ovom trenutku, u borbi protiv tog apsolutnog zla, najviše stalo.

¹⁾ Cit.: Bin Laden pripada sljedbi koja je nastala još prije 300 godina na tlu Saudijske Arabije i koja je jedna od najrigidnijih unutar islama. Vahabiti odriču pravo svim drugima, sunitima i šiitima tumačiti Ku ran, proglasili su se čuvarima vjere i prihvatili terorizam kao legitiman oblik borbe, što je nespojivo s modernim svijetom, ali i islamom.

(Preuzeto iz: "Večernji list", 22. IX. o. g., članak "Zamka paukove mreže", Hasana Haidar Diaba, str. 26.)

prošlost tiče se onih koji su najteže stradali. Bjelodano je da međunarodni faktor veću opasnost za obnovu tolerancije vidi u uspomeni na genocid, nego u održavanju rezultata genocida. Ne postoje ni inicijativa, ni raspoloženje, da se civilizacijski, u duhu vjerskih i svjetovnih obveza, komemorativno označi stradanje brčanskih civila. Umjesto nekoliko tisuća civilnih žrtava posljednjega genocida, daytonsko Brčko će se sjećati 168 Židova stradalih u Drugom svjetskom ratu. Svako sjećanje na nevine civilne žrtve u osnovi ima civilizacijsku i plemenitu nakanu.

Nedavno je gradonačelnik Brčkog Siniša Kisić primio rabina Židovske zajednice u RS Jozefa Atijasa, i za prosinac dogovorio organiziranu kulturno-vjerske manifestacije pod nazivom *Memorijalni dani brčanskih Židova*. Manifestacija se organizira u spomen genocida nad 168 brčanskih Židova koji su pobijeni na Savskom mostu 17. XII 1941. godine. Nakon okruglog stola o stradanju Židova, vjerskoga rituala i molitve, bit će otkrivena i spomen-ploča u znak sjećanja na ubijene Židove.

Bilo bi čudno da je rabin Atijas izjavio da je neumjesno graditi spomenik Židovima a da se ne izgradi spomenik tisućama bošnjačkih i hrvatskih civila pobijenih u Brčkom. Svaka nevinna žrtva jednako opominje, bilo kojem narodu da pripada.

Umjesto Ive Andrića-Lužanskog, na pitanja našega suradnika odgovara odvjetnik Tomislav Ljubić

NEZAKONITO POSTUPANJE KANTONALNOG SUDA SARAJEVO?

Okrivljeni Ivo Andrić-Lužanski

Protiv Ive Andrića-Lužanskog, viokopozicioniranog člana HDZ-a, svojevremeno i do/predsjednika Federacije BiH, podnesen je zahtjev za provođenje istrage zbog, navodnog, kaznenog djela ugrožavanja teritorijalne cjeline BiH. Za ovakvo djelo predviđena je kazna zatvora od pet godina.

U povodu zahtjeva za provođenje istrage protiv Ive Andrića-Lužanskog, pred Kantonalnim sudom Sarajevo, a zbog navodnog, kaznenog djela ugrožavanja teritorijalne cjeline Bosne i Hercegovine, pokušali smo razgovarati sa okrivljenim. No, gospodin Andrić nas je uputio na svoga branitelja, odvjetnika Tomislava Ljubića, iz Tuzle, inače doskorašnjeg pomoćnika ombudsmena Federacije Bosne i Hercegovine, uz napomenu da će odgovoriti na sva pitanja ukoliko mu to branitelj dopusti. Je li unaprijed znao što će reći njegov branitelj nemoguće je utvrditi, ali je moguće pretpostaviti da je znao za sugestiju odvjetnika Ljubića, kako mu je bolje "da jezik drži za zubima!" Zato umjesto intervjua sa gospodinom Andrićem donosimo odgovore njegovoga branitelja.

HG: Odvjetniče Ljubiću zašto ste svome branjeniku "zabranili" oglašavanje u povodu ovog sudskog procesa?

LJUBIĆ: Gospodin Ivo Andrić-Lužanski je punoljetna osoba, pismen čovjek i iskusan političar i ja mu ništa ne mogu zabraniti.

HG: Mogli ste i možete savjetovati.

LJUBIĆ: To je nešto drugo.

HG: Znači li to da ste mu savjetovali da se medijski ne oglašava?

LJUBIĆ: Tako nekako.

HG: Kao njegov branitelj, na prvom saslušanju, stavili ste prigovore istražnome Sutcu Kantonalnoga suda Sarajevo. Koje, kakve i zašto?

LJUBIĆ: Radi se o nezakonitom postupanju suda u vezi s pozivanjem okrivljenoga, a iz razloga što u pozivu mome branjeniku, na prvo saslušanje, nisu sadržani svi elementi predviđeni člankom 175. Zakona o kaznenom postupku F BiH. Poziv nije sačinjavao naziv kaznenoga djela.

HG: Je li istražni sudac prihvatio Vaše prigovore?

Istražni sudac ne priznaje hrvatski jezik

Prilikom unošenja u zapisnik onoga što je Ivo Andrić-Lužanski istakao i onoga što sam ja kao njegov branitelj rekao, nije napisano na hrvatskom, nego na bosanskom jeziku. U tom smislu je bila naša primjedba da se u zapisnik decidno unese ono što i kako kažemo, odnosno na hrvatskom jeziku. Istražni sudac ove primjedbe nije uvažio. Time je pokazao da pred Kantonalnim sudom u Sarajevu nismo jednakopravni. U članku 6.

Zakona o kaznenom postupku F BiH piše da stranka ima pravo da se izjašnjava na jednom od dva službena jezika - bosanskom ili hrvatskom. Mome branjeniku to pravo je bilo uskraćeno. Znači ono što je formalno proglašeno, u praksi i u Kantonalnom sudu Sarajevo se ne sprovodi - tvrdi odvjetnik Ljubić.

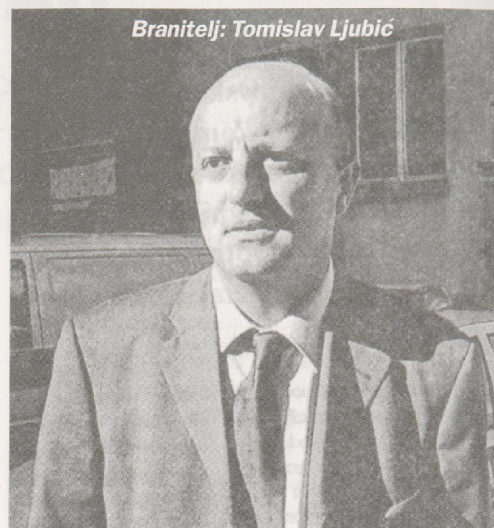
LJUBIĆ: Istražni sudac je uvažio moje pisane primjedbe i odgodio ispitivanje gospodina Andrića. U novom, drugom, pozivu navedeno je ime Ivo Lužanski, što je formalno neispravan i nevažeći akt. Znači ni na taj poziv gospodin Andrić se nije morao odazvati, a uvažena je i ova primjedba.

HG: Pošto se zna o kome je riječ, to su nebitni detalji i Vaša, odvjetnička, sitničarenja.

LJUBIĆ: Slijedom nevažećih i nepotpunih poziva, gospodinu Andriću je bilo onemogućeno blagovremeno pripremanje za obranu. Na drugom ročištu istražni sudac je predočio sadržaj zahtjeva za provođenje istrage, kako u činjeničnom, tako i u pravnom dijelu. Jedan dio inkriminacije koja se stavlja na teret mome branjeniku je u vezi s odlukama Hrvatskoga narodnog sabora, konkretno, s Odlukom o uspostavi Međužupanijskog vijeća i onog dijela u kojem piše da je na području županije gdje je hrvatski narod u većini jedini službeni jezik - hrvatski jezik. S tim u svezi mi smo (okrivljeni i branitelj - op. a.) taj dio inkriminacije pokušali dovesti u vezu s načinom postupanja istražnoga suca, a u vezi s pravom gospodina Andrića da koristi jedan od jednakopravnih službenih jezika u F BiH.

HG: Jeste li još što tražili?

LJUBIĆ: U ovoj fazi istražnog postupka tražio sam i ostvarivanje uvida, kako u zahtjev za provođenje istrage, tako i u dokaze za koje istražni sudac smatra da nam to može predložiti, a radi ostvarivanja prava na pripremu obrane. Istražni sudac ovo pravo, okrivljenoga i mene kao branitelja, nije doveo u sumnju, ali je naveo da će nam to pravo omogućiti

Branitelj: Tomislav Ljubić

naknadno, odnosno nakon što donese rješenje o provođenju istrage. Dakle, naveo je da će donijeti rješenje o provođenju istrage i prije nego što je bilo koga od sedam okrivljenih, protiv kojih se zahtijeva provođenje istrage, ispitao. Ispitivanje okrivljenih je zakonska pretpostavka za odluku istražnoga suca.

HG: Ima li u tome što sporno?

LJUBIĆ: Ovime je sudac potpuno prejudio stvar, smatrajući osnovanim zahtjev tužitelja za provođenje istrage, iako za osnovanost još nije mogao dobiti sve zakonske razloge. Osnovanost može provjeriti tek nakon što se ocijeni i ono što građanin koji je pozvan na sud iznese svoju obranu, kao okrivljeni.

Zbog toga izražavam rezervu da će okrivljene biti omogućeno pravično suđenje. Pod pravičnim suđenjem se smatra i istražni postupak. O ostalim okolnostima i činjenicama koje proizlaze iz zahtjeva kantonalnog tužitelja u ovome trenutku se, kao branitelj Ive Andrića-Lužanskoga ne želim izjašnjavati. Tek poslije saslušanja iznijet ću još neke prigovore koje se odnose na njegovu, eventualnu, kaznenu odgovornost za djelo koje mu se stavlja na teret.

HG: Što mu se stavlja na teret, na kojoj osnovi i kolika je kazna predviđena?

LJUBIĆ: Gospodinu Andriću, između ostalog, na teret se stavlja ugrožavanje teritorijalne cjeline, a radi se o kaznenome djelu iz članka 139. Kaznenoga zakona Federacije BiH, a obilježja tog djela glase - tko pokuša uporabom sile i drugim protuustavnim putem ocijepiti dio teritorija Federacije BiH ili da dio njezinoga teritorija pripoji drugoj državi bit će kažnjen zatvorom, najmanje, pet godina. Dakle, radi se o vrlo ozbiljnoj inkriminaciji i o tome može raspraviti samo sud koji će omogućiti pravično i na zakonu utemeljeno suđenje. Zbog toga su svi moji prigovori bili prema istražnom sucu, jer tražimo da se ostvari puno značenje, ne samo činjenica koje gospodinu Andriću na teret stavlja tužitelj, nego i onih koje moje branjenik iznese u obrani.

HG: Jesu li Vam, kao branitelju, poznati bilo kakvi dokazi protiv gospodina Andrića?

LJUBIĆ: Od istražnog suca još nisam dobio nikakve dokaze.

Razgovarao: Nikola J. IVANOVIĆ

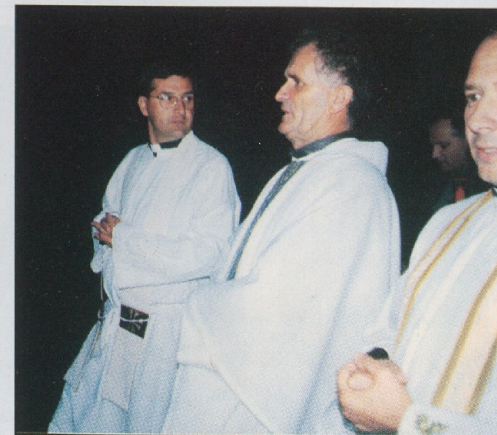
HUSINO

Uoči blagdana Male Gospe - patrona župe, na Husinu, ispred stare kapelice, je trodnevnicom svečano proslavljen blagdan rođenja Blažene Djevice Marije. U misnom slavlju, koje je predvodio vlč. Ivan Ravlić, župnik iz Žablaku u Usori, uz koncelebraciju domačega župnika vlč. Veselka Župarića, preč. Šimu Janjića, dekana, i svećenike župa tuzlanskog dekanata, sudjelovao je velik broj vjernika iz župe Husino i susjednih župa.

Nakon misnog slavlja vjernici su u procesiji nosili sliku Gospe do župne crkve, gdje je nastavljena vjerska svečanost uz pjesmu i molitvu.

Na sam blagdan rođenja Blažene Djevice Marije - Malu Gospu, 8. rujna, misno slavlje je predvodio fra Berislav Kalfić, vikar župe na Breškama, uz koncelebraciju župnika vlč. Veselka Župarića, preč. Šimu Janjića, dekana, i svećenika susjednih župa, te velikoga broja vjernika.

Husino je mlada župa, ali, Svetište Male Gospe ima dugu i bogatu tradiciju. Mala Gospa je kroz stoljeće okupljala brojne vjernike koji su je štivali. Proslava blagdana male Gospe na Husinu veličanstveni je nastavak daleke tradicije.

LIPNICA

Za slavlje Gospe Lipničke župa Šikara duhovno se pripremala kroz trodnevnicom od 05. - 07. 09. Svaku večer okupljali smo se oko 16,00 sati, zajednički molili Gospinu kronicu i litanije, a u 17,00 sati imali smo pjevanu sv. misu. Prvu večer trodnevice predvodio je fra Marko Bandalo, župni vikar; drugu večer fra Marinko Pejić, student duhovnosti u Rimu; a treću fra Ivo Pavić, župni vikar u Tolisi. Tih večeri, iako su bile kišne, na pobožnosti i misi okupilo se oko 200 Gospinih štovatelja.

Na sam blagdan rođenja BDM Gospe Lipničke 08. 09. vrijeme je bilo lijepo, sunčano, pravi blagdanski ugođaj. Štovatelji su pristizali od jutarnjih sati. Prije svečane mise vjernici su obavljali svoje zavjete, molili i ispovijedali se. Misu na kojoj je sudjelovalo

je preko tisuću vjernika, (među njima i naše časne sestre i trojica bogoslova) predvodio je fra Drago Bojić, župni vikar iz Tuzle.

Na kraju mise, župnik fra Franjo Martinić govorio je o ugroženosti našega starog vjerskog objekta "Kapele Gospe Lipničke" od velikog klizišta. Kapela postoji preko 200 godina. "Sve poduzimamo - veli župnik - kako bismo sačuvali ovaj značajni objekt, najstariji postojeći u Tuzlanskom kraju. U nekoliko navrata imali smo akcije odbacivanja zemlje od kapele. Pred sam blagdan ručno smo odbacili oko 40 kubika zemlje od temelja. U tom cilju tražili smo novčanu pomoć i od naših vlasti. Neki dan dobili smo informaciju da je Vlada Tuzlanskoga kantona odobrila sredstva za zaštitu kapelice od klizišta.

SOLINA

Na Malu Gospu bilo je slavlje i u kapelici u Solini ispod Gradovrha, u čast rođenja Blažene Djevice Marije.

Misno slavlje kojemu je prisustvovalo mnogo vjernika iz Tuzle i iz drugih župa predvodio je fra Blažan Lipovac, župnik župe Uznesenja Blažene Djevice Marije Breške. U svojoj propovijedi govorio je o najstarijem Svetištu u ovom kraju - izgrađenom u čast Rođenja Blažene Djevice Marije - Radosnoj Gospi Gradovrškoj, u uvjerenju da će se opet na ovom mjestu podići Svetište Majke Božje Gradovrške.

Kada su Turci 1533. razorili Franjevački samostan sv. Marije u Zvorniku franjevci su se preselili u Gornju Tuzlu, a zatim na Gradovrh. U novoizgrađenu crkvu na Gradovrhu prenesena je čudotvorna Gospina slika što je nekada bila u zvorničkom samostanu, pa zatim u Gornjoj Tuzli, da bi po razaranju samostana na Gradovrhu bila prenesena u Bač, gdje se i danas nalazi.

Gradovrški samostan jedan je u nizu samostana iz XV. i XVI. stoljeća iz ovoga dijela Bosne, koji su razrušeni i nestali (Zvornik, Srebrenica, Koraj, Gornja Tuzla, Modriča, Donja Tuzla).

SIMUN

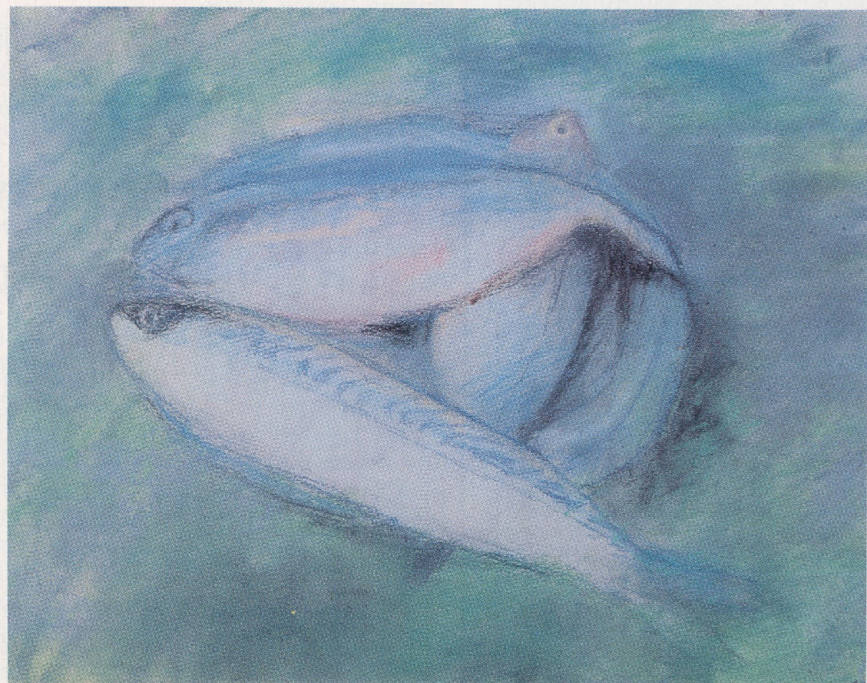
Galerija

Samostan sv. Ante

Dubrave kod Brčkog

Ljudevit Šestić **Zimski pejzaž**

Josip Vaništa **Ribe, 1961.**

Celestin Mate Medović **Sv. Juraj ubija zmaja, oko 1881.**

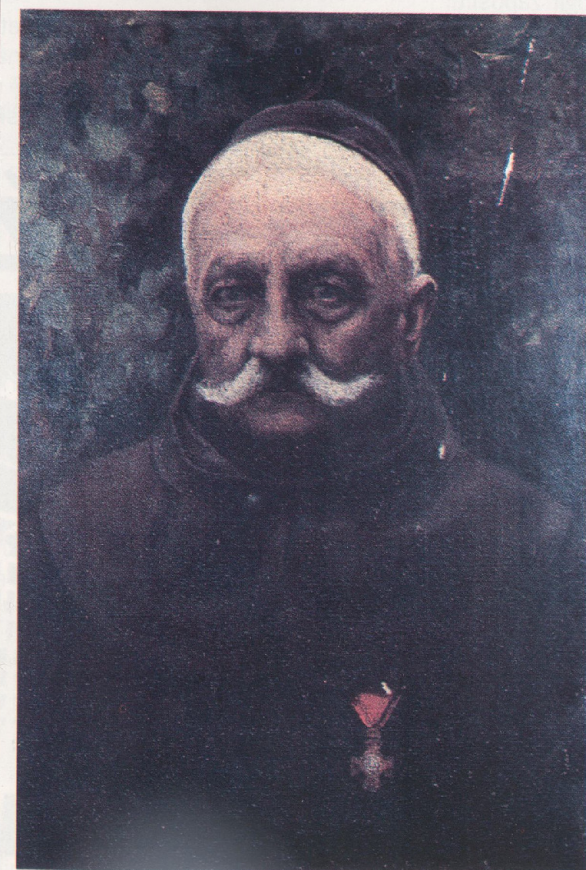
Šime Vulas **Križ s golubicom, 1999.**

Nada Pivac **Posljednja večera**

Vasilije Josip Jordan **Skidanje s križa, 1999/2000.**

Gabrijel Jurkić **Portret fratra, 1916.**

ŽUPA ŠIKARA

U četvrtak, 4. listopada u župi Šikara proslavljen je patron, blagdan sv. Franje Asiškog i 15. obljetnica župe.

U sunčanom listopadskom danu, svečano misno slavlje predvodio je **fra Filip Zubak**, profesor Klasične gimnazije u Visokom, uz koncelebraciju dekana tuzlanske dekanije, preč. Šime Janjića, župnika fra Franje Martinovića i svećenika župa tuzlanskog dekanata.

Misa se slavila u crkvenome dvorištu, jer je za sve štovatelje svetoga Franje crkva bila pretijesna.

Na slavlju je nastupio i **novi Župni zbor** koji su pripremile i vodile sestre Albina Mašina i Ilijana Markanović. To je jedan u nizu duhovnih pomaka što su ga unijele u život Šikarske župe časne sestre Kćeri Milosrđa.

Župa Šikara je utemeljena 22. lipnja 1986. odvajanjem od župe Tuzla i manjeg dijela od župe Breške. Pred početak rata u župi je živjelo oko 4150 vjernika, dok sada broji 2600, nastanjenih u 960 domova u 12 urbanim cjelinama. Mnogi su se iselili tijekom rata. Postoji tendencija povratka, ukoliko bi se mogli zaposliti.

Na svečanosti je predstavljena brošura ŠIKARA (etno-povijesni, vjerski i kulturni osvrt uz 15. obljetnicu župe), autora gospodina **Mije Frankovića**.

U crkvenom dvorištu priređeno je narodno veselje uz kulturno-umjetnički program koji je priredila **IFS Ljepunice** Društva Hrvatski dom.

DANI BOSNE SREBRENE

Franjevci Bosne Srebrene proslavili su 14. rujna patron svoje Provincije Uzvišenje sv. Križa cjelodnevnim bratskim druženjem na temeljima porušene crkve i samostana na Plehanu. Središnji dio slavlja bila je sveta misa pod kojom je provincijal **fra Mijo Džolan** pred okupljenih 150 braće primio u zajednicu nove punopravne članove. Desetorica bogoslova Franjevačke teologije položili su svoje doživotne zavjete siromaštva, poslušnosti i čistoće. Nakon misnog slavlja i zajedničkog objeda, fratri su obišli okolne župe plehanskog kraja, prije svega one u ratu uništene kao što su Foča, Žeravac i Koraće. U posljednjem danu na Plehanu je druženje nastavljeno razmišljanjem o prioritetima Franjevačkog reda za ovo naše vrijeme. Okupljeni franjevci molili su i za žrtve terorizma u Americi te potpisali pismo sućuti obiteljima nastradalih i američkom narodu.

Franjevci Bosne Srebrene, okupljeni u molitvi na Plehanu 14. rujna 2001. godine, izražavaju svoju solidarnost sa žrtvama najnovijeg terorizma u SAD-u. To činimo, također, iz dubokog iskustva zla ratnog nasilja koje su prošlih godina doživjeli ljudi i narodi BiH. Neka milosrdni Bog bude nagrada svim nevinim žrtvama nasilja u današnjem svijetu, a sve nas potakne da gradimo svijet nenasilja u miru i slobodi.

(KTA/FIA)

KLEK KAO INSPIRACIJA

"Hrvatski Andersen", spisateljica Ivana Brlić-Mažuranić, rodila se u Ogulinu, prekrasnom gradiću podno veličanstvenog Kleka, planine na čijem vrhu "klečke vještice" poslije ponoći plešu svoja kola". Upravo Klek i šira okolica Ogulina ostavili su dubok trag u njezinim djelima.

"Čudnovati i napadni oblici Kleka i romantičnost Dobre pružali su mojoj mašti toliko hrane da sam daleko u noć prevrtala u mislima najčudnovatije slike i fantastične mogućnosti: što li se sve odigrava u dubokoj noći oko Kleka. Čudnovatim načinom postavljala je moja mašta ne na vrh Kleka, već u nutrinu njegove silne, burne i neprestane prizore, odigravate fantastičnim, većinom herojskim, sad povijesnim, sad biblijskim bićima, sve u nekoj svezi, a sve s nekim maglenim patriotskim ciljem".

ZAKLJUČNA PORUKA KONFERENCIJE

"Kršćani i muslimani u Europi"

odgovornost i religijsko zalaganje u pluralnom društvu Sarajevo, 16. rujna 2001.

Konferencija europskih crkava (KEK) i vijeće Europskih biskupskih konferencija (CCEE), pozvali su kršćane i muslimane koji se bave međureligijskim susretima na sastanak u Sarajevu, gradu koji predstavlja visoki simbol etničkih, religioznih i kulturnih susreta.

U sadašnjem novom multietničkom i multireligioznom stupnju u povijesti Europe, kršćani i muslimani iz 26 zemalja proveli su tri dana dijeleći svoju zainteresiranost za tri specifična područja:

- izazovi zajedničkog življenja u izrazito sekularnom i pluralnom društvu;
- iscjeljivanje ranjenih kršćanskih i muslimanskih memorija tako da se možemo zauzimati za pravdu i mir svima;
- zajedničke vrijednosti po kojima naše zajednice mogu aktivno pridonositi izgradnji boljeg društva.

Smatrajući ovo naše zajedničko okupljanje Božjim darom, dijelili smo uvjerenja i nade jer smo svjesni odgovornosti religijskih zajednica u oblikovanju budućnosti Europe. Želimo dati zajednički doprinos izgradnji dinamičnog identiteta našeg kontinenta te promicati religiozne stavove koji će:

- voditi nas u poduzimanju hrabrih poduhvata u prilog ljudskom životu, religiji, vlasti, dostojanstvu, slobodi svih i socijalnoj pravdi,
 - davati nama i našim vjerničkim zajednicama jasnu svijest o našem zajedničkom ljudstvu koje nas čini braćom i sestrnama, iznad naših vjerskih razlika i socijalnih zalaganja,
 - odbijati opravdanje nasilja u ime religija.
- Naše zalaganje za dijalog potiče nas da preporučimo sljedeće.

- odgajati mlade da upoznaju i poštuju vjeru i zajednicu drugih po školskim programima te promicati vjerski odgoj u javnim školama i međureligijskim seminarima;

- podržavati međureligijske grupe na bazičnoj razini među laicima, imajući na umu sve struje koje se suprotstavljaju suradnji;

- ohrabrivati svećenike, pastore, teologe imame i muslimanske predstojnike te laičke osobe na dijalog i međureligijske susrete tako što će kršćanski i muslimanski teološki fakulteti i sjemeništa razmjenjivati predavače;

- zadržati ili osnovati u svakoj europskoj zemlji institucije koje služe međureligijskom dijalogu te promiču etičke i političke vrijednosti u našem društvu;

- nastaviti zalaganje za razvijanje zajedničkih vrijednosti među kršćanima i muslimanima.

U svijetlu novih dimenzija terorističkog napada u SAD, osjećamo potrebu ponoviti svoju raniju izjavu:

Duboko smo šokirani tragičnim masakrima u New Yorku i Washingtonu D. C. i izražavamo svoju duboku bol i žalost nad tisućama žrtava koje su ubijene ili ranjene, te dijelimo patnje njihovih obitelji i prijatelja. Jednodušno osuđujemo taj nasilni čin kao i svako razaranje ljudskoga života, jer je to kršenje volje Božje i grijeh protiv čovječanstva. Uviđajući da u svakome od nas postoji mogućnost nasilja, molimo Boga da ovo besmisleno djelo ne izazove neodmjerenu odmazdu. Obavezujemo sebe, u duhu ove konferencije, da ćemo biti promicatelji dijaloga, pridonositi izgradnji pravde i mira te raditi na pomirenju u našim društvima.

(KTA)

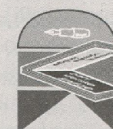
DANI VJERSKE KNJIGE

U Tuzli je održana manifestacija "Dani vjerske knjige", čiji su organizatori bili Medžlis Islamske zajednice i Behram-begova medresa Tuzla.

Svečano otvaranje priređeno je u maloj dvorani Bosanskoga kulturnog centra u Tuzli,

tako i kršćanske vjerske civilizacije. Obavljena je i promocija knjiga: Povijest Bosne Salih Sadiki Hadžihuseinović Muvekkit i Odgonetanje Božjih znakova, Annemarie Shimmel

Izlagачi su bili: El-Kalem, Sarajevo, Ogdalo, Sarajevo, Harfograf, Tuzla, Bemust, Sa-

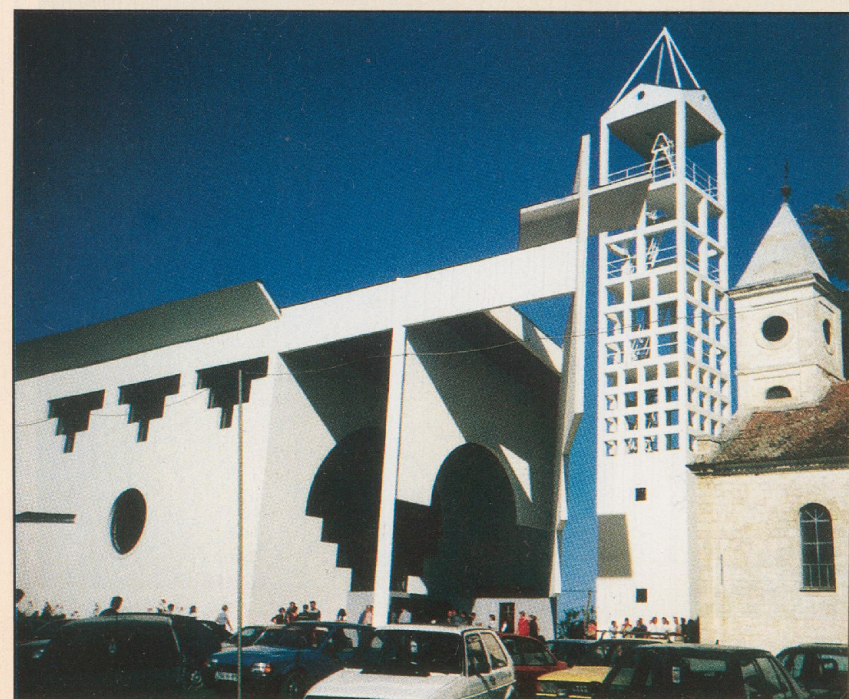
Dani vjerske knjige

u srijedu, 17. listopada, a izložbeno-prodajni prostor je bio otvoren od 17. do 19. listopada.

U tri dana, koliko je trajao ovaj jedinstveni sajam vjerskih knjiga, zainteresirani su se mogli upoznati s izdavačkim opusom vjerske literature, koja tretira teme, kako islamske,

rajevo, Medžlis Islamske zajednice Tuzla, Behram-begova medresa u Tuzli, Ured Muftije tuzlanskog, Svjetlo riječi, Sarajevo, Ljiljan, Sarajevo Ibn Sina, Sarajevo, Hamidović, Tuzla, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, Bosanski kulturni centar, Sarajevo.

PATRON ŽUPE U ZOVIKU

Župa Zovik je 4. listopada proslavila svog zaštitnika sv. Franju Asiškog. U lijepu novu crkvu na brežuljku s još ljepšim zvonikom, kroz koji su se probijale sunčeve zrake, slijevale su se rijeke vjernika u prekrasnim narodnim nošnjama.

Svečanu svetu misu predvodio je **fra Zvonko Miličić**, profesor povijesti, umjetnosti, logike i filozofije na franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom, uz koncelebraciju dvanaest subrača franjevac, dok su još trojica svećenika bili na raspolaganju na svetu ispovijed.

Propovjednik je Zovičanima i ostalim gostima predložio život i lik sv. Franje i pozvao sve da se ugledaju i slijede njegov duh i ljubav prema Kristu koji je i u ovo uzburkano vrijeme u cijelome svijetu, jedini put, istina i život. Nije suviše naglasiti da su na misnom slavlju bila tri svećenika rodom iz Zovika, jer je to osobna karta vjere i obiteljskog života te župe.

Na kraju Misnog slavlja, župnik **fra Mato Oršolić** pozdravio je subraču svećenike i goste te zahvalio na nazočnosti. Pozdravio je izvornu folklornu skupinu Zovik i sve one koji su lijepim narodnim nošnjama ukrali crkvu.

Poslije Mise zaigralo je i narodno kolo uz šargiju, violinu i pokoji izvornu pjesmu.

Nije izostala ni tjelesna okrepica i druženje za fratarskim stolom, što ih je u župnom dvoru priredio domaćin.

ZLOUPOTREBA RELIGIOZNOGA

Konac drugog tisućljeća iščekivali smo s velikim nestrpljenjem. Mislili smo kako će njegov kraj istodobno značiti kraj i svemu onome s čime se kao suvremeno društvo nismo nikako slagali, još manje ponosili. No, kako to obično biva, nismo se uspjeli dovoljno ni osvrnuti na ono prošlo, a već je "novo vrijeme" započelo s ispisivanjem prvih stranica u našim životima. Htjeli ili ne, već smo duboko zakoračili u toliko priželjkivano treće tisućljeće, a uočavamo da se malo što od onoga što smo godinama prije očekivali, zapravo, dogodilo, niti pak ima velike izgleda da se dogodi. A očekivali smo mnogo dobroga u novom razdoblju ljudske povijesti: bolji standard života, smanjivanje razlika između bogatih i siromašnih, veću pravednost, mir u čitavom svijetu... Zasižno najveći dio naših očekivanja odnosio se na ovu posljednju želju, budući je pretpostavka bez koje se ne mogu graditi ostale. Potiho smo slutili kako će se svi ostali problemi mnogo lakše rješavati, ako se riješi ovaj najbolniji. Naše oči bile su uprte u to "novo vrijeme" i mnogobrojna obećanja koja smo svakodnevno slušali. No, kako se ono približavalo, postajali smo svjesniji da smo pretjerali s mnogim, sad se već može tako kazati, nerealnim očekivanjima.

Naši snovi o smislenijoj budućnosti već su se na samom početku novog razdoblja razbili o neslućene mogućnosti ljudske surovosti kojoj je pošlo za rukom, po tko zna koji put, u svoje prljave igre uvući gotovo čitav svijet. Jesmo li razočarani, ili još uvijek vjerujemo kako se ipak dio naših predviđanja o svijetu ispunjenim mirom, barem onih razločnih, mora ostvariti? Vjerujemo li, svemu unatoč, da se još može i mora dogoditi nešto što bi, u pozitivnom smislu, moglo izmijeniti postojeće stanje, ili smo, s obzirom na surovu realnost u kojoj se nalazimo, neskloni vjerovati u smisleniji nastavak ljudske povijesti?

ZLO KOJE UGROŽAVA DOBRO

Budući bi se ovih prvih nekoliko redaka nekome mogli učiniti i odvise zaoštrenim, valja primijetiti kako bi se, gore kazano nasuprot, moglo spomenuti mnoštvo toga pozitivnoga i lijepoga što nas okružuje, na što zasigurno možemo biti ponosni. Bilo bi pretjerano i nepravedno tvrditi kako je gotovo sve što smo sa sobom unijeli u novo tisućljeće nekvalitetno, te ga kao takvo treba odmah mijenjati. Naprotiv, više je onoga čime se možemo i trebamo dičiti kao njegovi suvremenici. No, kako se radovati nad onim što je objektivno dobro, ako ga istodobno svakodnevno ugrožavamo svojom glupošću!?

Ljudsko oko često prije i više zapauza ono što nije u redu (zar nije paradoksalno!) i što treba mijenjati od onoga što skladno funkcionira. Umjetnici će reći kako to pripada prirodi oka. Budući uvijek traži i očekuje sklad, vrlo brzo zamijeti ono što mu ne pripada. To ga strašno provocira i njegov se pogled neće umiriti dok ne otkloni smetnje. No, kako se i oko može umoriti, zna mu se dogoditi da sve manje zamjećuje neskladne sitnice. Pritom njegova izoštrenost slabi pa onda i ono što je skladno konstantno gubi

na svojoj vrijednosti. Štoviše, ponekad se zna dogoditi da tako olako navikne na dobro, te ga više gotovo i ne prepoznaje. Jednostavno ga podrazumijeva. I umjesto da se upinje sačuvati postojeći sklad, a ono što mu ne pripada pokuša promijeniti, često se i prema jednom i drugom prilično nonšalantno odnosi. Tek kad netko ozbiljno ugrozi ono što smatra dobrim, sjeti se kako zavrđuje da ga zaštititi, često i pod svaku cijenu.

Zasižno nije teško odgonetnuti kako ovdje želim aludirati na nedavna događanja u Americi koja su svojim stravičnim posljedicama šokirala čitav svijet. Upravo na tom slučaju (nesretnom i ničim opravdavajućim) najbolje se mogu potvrditi gore postavljene teze o nepodnošljivosti sklada i nesklada, dobra i zla. Život u Americi već godinama predstavlja simbol blagostanja: sloboda i jednakost svih stanovnika, visoki standard života, nacionalna i religiozna tolerancija (snošljivost), mir posvuda... Ostatak svijeta (izuzevši neznatni dio visoko razvijenih i moćnih država svijeta) američki stil života gotovo je doživljavao kao kompleks, budući je za mnoge ostao nedosanjan san. Stoga i ne može čuditi što je često promidžba takvog života, pošto je bio neostvariv u drugim dijelovima svijeta, kod ljudi znala probuditi i određenu nesnošljivost, sve do toga da se sve što podsjeća na "američko" mrzi i odbacuje.

SERVIRANA PRIČA O SUKOBU RELIGIJA

Ma koliko bilo ludo i neprihvatljivo za takav jedan okrutan čin tražiti razloge (budućnost će vjerojatno pokazati koji su zapravo bili), slutim kako bi jedan od krupnijih upravo mogao biti ovaj spomenuti: sveprisutna dominacija američkog čovjeka i "proizvoda" (misli se na šire značenje riječi) na svim životnim razinama i gotovo u čitavome svijetu. Začuduje kako se tek rijetki (riječi je o usamljenim pojedincima i o neovisnim skupinama) usuđuju uprijeti prstom u taj problem. Pokušavajući izbjeći preciznije određenje tog gnjusnog čina i pritom ostati što je moguće više s druge strane takvog događaja, gotovo

svi (čitav svijet) smatraju kako je to teroristički čin kojemu nema usporedbe u povijesti i kojeg, zbog posljedica što ih je izazvao i koje će još dugo ostati, treba osuditi, pa i kazniti. No, pritom rijetki uspiju dublje prodrijeti u problematiku koja stoji iza takvog čina, i čini se kako, svojim neodmjerenim i paušalnim ocjenama samo dodatno produbljuju problem. Tu, prije svega, mislim na nekontrolirane izjave nekih visokih svjetskih državnika koji pojedinačan čin nekoga nezdravog čovjeka ili više njih žele dovesti u vezu s čitavom jednom državom, pa čak i religijom. Pa iako će mnogi u svojim javnim nastupima otkloniti svaku mogućnost povezivanja toga zločina sa jednom religioznom zajednicom, prečestom upotrebom religioznoga u problematiziranju tog problema kao da nam žele servirati priču o sukobu religija, u kojemu neke (ili jedna od njih) zacijelo zaslužuju da ih se kazni i onemoguću u njihovim nastojanjima. A to je, u najmanju ruku, neargumentirano, nepravedno, bezobrazno, i konačno vrlo opasno, kako za sadašnji trenutak povijesti, tako i za budućnost koja će se teško moći graditi na takvim pretpostavkama. Upravo iz tih razloga želio bih se osvrnuti na opasnosti koje u sebi kriju različiti sustavi mišljenja, a koje dakako ni po čemu nisu nove (povijest će nam to potvrditi), ali su zato opasnije i mogu imati veće posljedice. Želio bih ukazati na nekoliko opasnosti kojih se ljudski um mora osloboditi ukoliko želi graditi svijet na toleranciji, posebno onoj religioznoj koja u vremenu stvaranja "nenacionalnih i otvorenih" država sve više dobiva na značenju.

RELIGIJA PO SVOJOJ BITI NE MOŽE TEŽITI NASILJU

Ni za jednu religiju se ne može reći da je nasilna, niti da po svojoj biti teži nasilju, ali mnoge su - gotovo sve kroz povijest činjenično bile povezane s nasiljem. To se događalo i događa svaki put kad se religiju nastojalo iskoristiti u neke druge svrhe netipične i potpuno oprečne njezinoj prvotnoj i temeljnoj svrsi - spasenju svih ljudi. Budući svaka od njih *preteže na apsolutnost* u odnosu na druge, nije teško učiniti ekstremnima njezine vlastite elemente na uštrb drugačijih religioznih shvaćanja. Tu se onda pruža neslućena mogućnost manipuliranja religijom. Nerijetko zna biti upotrijebljena u uske i sebične interese nekolicine, koji, upravo, služeći se religijom, znaju lako ovladati "religioznim masama" i iskoristiti ih u svojim nasilničkim namjerama. Spomenutom manipuliranju religijom najčešće pribjegavaju oni kojih se ona ponajmanje dotiče i koji, objektivno gledano, nisu njezini "praktikanti".

Rjeđim, ali zato mnogo opasnijim se po-kaže angažman aktivnih nositelja i promotora religiozne misli. Pošto njihove riječi i djela, ma gdje i ma kako bile izgovorene i učinjene, mogu igrati veliku ulogu u stvaranju stavova i mišljenja drugih, tim više im valja odvagnuti svaku riječ i prethodno dobro promisliti smislenost "svojih čina". Odgovornost im je ogromna. Stoga se njihova uloga, s obzirom na religiju, dvostruko manifestira: očuvati je od iskrivljenih mišljenja koja dolaze "sa

strane", ali još više je poštediti vlastitih zablada i uskogrudnih razumijevanja.

Osim zaoštrenog inzistiranja na apsolutnost druga velika pogreška koja se može dogoditi bilo kojoj religiji jest *prekomjerno naglašavanje kolektivnoga*. Svakako, ta se problematika javlja isključivo u negativnim kontekstima. Nemogućnost izdvajanja pojedinačne odgovornosti od kolektivne vodi u sukob "svih protiv svih", makar i ne bili uopće svjesni u što se upuštaju. Objektivna krivnja pojedinca pripisuje se čitavoj grupi.

S druge strane napad na jednoga člana znak je za mobilizaciju svih ostalih. I u tom slučaju najveću ulogu igraju ponovno oni koji stoje na čelu takvih zajednica. Njihova mogućnost manipulacije uvijek je vrlo uspješna u stvaranju zajedničke, ali krive, svijesti o međusobnoj solidarnosti. Kao što, s jedne strane, svojim ugledom i pozicijom mogu pravilno pročišćavati i pozitivno usmjeravati religiozne osjećaje, tako svojom nepromišljenošću, s druge strane, mogu postati najveći pospješivači religioznog nasilja.

SVAKO NASILJE RAĐA NOVO NASILJE

Konačno na trećem mjestu još uvijek, unatoč brojnim i bolnim iskustvima kroz povijest, nije dovoljno sazrela svijest o tome kako svako nasilje rađa (proizvodi) novo nasilje. Povijest je to toliko puta potvrdila. Nasiljem i tlačenjem drugih ne može se, barem dugotrajnije, očekivati mir s potlačenima. Štoviše, čim se taj drugi - potlačen, dovoljno oporavi i čim mu se ukaže prilika, on će, najvjerojatnije, posegnuti za novim nasiljem. Tako nastaje začarani krug u kojemu se uloge tlačitelja i potlačenog tek povremeno izmjenjuju.

Stoga je jedan od gorućih problema modernoga svijeta uvježbavati pojedinca i grupe u pozitivnom kanaliziranju nanesenih im boli, kako bi postali dovoljno sposobni susresti se razumno i humano s nastalim problemima.

To zasigurno nije nimalo lako, ali ono kao nužnost stoji pred svakim čovjekom, i svakoga se bezuvjetno tiče. Tek otklanjanjem mržnje i nepovjerenja te oslobađanjem vlastitih stresova i trauma možemo se nadati čvršćoj i jačoj suradnji s drugima na uklanjanju može-bitnih nesporazuma.

Pitanje koje se neminovno nameće mora glasniti: kako onda do mira i sigurnoga suživota s drugima. Odgovor, ma koliko ga teško bilo u praksi ostvarivati, vrlo je jednostavan, a proizlazi iz gore opisane problematike. Pritom valja skrenuti pozornost na dvije opasnosti. Nikome nije dopušteno da pod cijenu čuvanja privilegija na apsolutnost niječe to isto drugima. Time se dakako ne želi kazati kako religije ne uživaju pravo svoje istine smatrati apsolutnima. Pritom tek valja paziti da se na uštrb vlastite istine ne obezvrjeđuju i podcjenjuju istine drugih. Samo onda kada svaka zajednica (dakako to vrijedi i za pojedinca) bude dovoljno svjesna vrijednosti onog vlastitog, pritom čvrsto vjerujući kako ju različitost drugoga može samo obogatiti, a nikako naštetiti joj, bit će sposobna otvoriti se drugima. Samo nesigurni u vlastitu vrijednost u drugome mogu vidjeti opasnost za svoju egzistenciju.

NEODGOVORNI MINISTRI I POVODLJIVI BOSANSKOHERCEGOVAČKI NAROD

Doista, kako je to biti ministar, zastupnik, predsjednik općine ili političke stranke u ovakvoj jednoj zemlji kakva je BOSNA I HERCEGOVINA? Pitam se doista kakvi smo mi to ljudi ovdje kada u ovoj zemlji takozvane narodne mase žive na granici bijede, a ministru baš nijednom nikada nije palo ni na sam kraj pameti da podnese ostavku jedino iz tih razloga.

Temeljno pitanje o ovome tiče se dva ključna faktora za takvo stanje i to je pitanje o sveobuhvatnoj i konkretnoj odgovornosti dva najčešće suprotstavljena pola društva: MINISTARA I NARODA.

NAROD je "izdržljiva kobila" kaže se s opravdanjem jer on bez ikakve sumnje može podnijeti i mnoge i raznovrsne nedaće. Ali uz to o narodu treba znati i to da je on i konkretan ali i općenit pojam istovremeno. Odnosno, jednostavnije govoreći, možeš ga iskoristavati na mnogo načina, a da se on, iako je (zlo)upotrebljavan kao politički subjektivitet, nikada neće i ne može "požaliti" jer naprosto nije i prava pojedinačna subjektivnost već uvijek samo ZAMIŠLJENI SKUP POJEDINACA (čiji se točan broj nikada ne zna već uvijek samo statistički vjerojatan, periodičnim popisima stanovništva).

Narod je, također, odgovoran za stanje u kojemu se našao. Pogriješili bismo ako bi ga shvaćali "bezgrešnim" iako je nedvojbeno da se narod mora uvijek poštivati jer je trajni nositelj suvereniteta (vlasti). (To je u političkoj teoriji definitivno i konačno utvrđeno još u dalekom XVIII. st.). Posebno, međutim, treba razmatrati slučajeve "skretanja" čitavog jednog naroda u genocidno ponašanje Nijemaca u II. svjetskom ratu ili južnoslavenske subraće Srba nedavno, u kojem su, valjda, posljednji put u XX. stoljeću zaigrali svoj mali imperijalni rat, s ili protiv svojim susjeda.

Opće poznata je stvar podločnosti naroda demagogiji i da narod "pleše" kako ministri "sviraju" - iako to već ne vrijedi za mnoge razvijene države Zapada, pa se tamo više "ne prodaje rog za svijeću".

Ali, općenito, grijeh bi naroda u BiH bio i u tome što je inertan, što je neobrazovan pa je povodljiv za obećanjima, što ne poštuje vlastite običaje pa se ponaša nekulturno, što je sebičan i osvetoljubiv pa na najmanju nepravdu reagira ratobornošću, što ima loše radne navike, što ne cijeni dovoljno tzv. više vrijednosti kao što su moral, vjera, znanje te, na kraju, što je pohlepan za materijalnim blagostanjem.

Nemoralni, papirnati i fiktivni ministri

MINISTRI su, međutim, za ovakvo socijalno-ekonomski katastrofalno stanje u BiH neusporedivo odgovorniji od naroda. Oni su to već po svom zanimanju, to je takoreći "u opisu njihovih poslova"! Odmah se moramo pitati zašto su naši ministri politički neodgovorni i moralno neosjetljivi ili narodski prosto kazano - pokvareni? Ne mogu da vjerujem da oni (to) ne znaju - ili da nisu čuli, a sigurno je i da neki (to) jako dobro znaju - za svoje profesionalno najvažnije reference: OPĆE i ZAJEDNIČKO dobro, SUVERENITET naroda ili politički MANDAT na vlasti. Ali, sve pozivanje ministara na to je uzaludno i ne možemo a da se i dalje ne pitamo - a da ni na prethodno pitanje još nismo odgovorili - do parokizma povišenim tonom: u kojim vrtlozima se gube i nestaju ti aksiomi političkog i državnog života!... Ali, umjesto odgovora i od ovog pitanja mora ostati samo gluha jeka

kao od "glasa vapijućeg u pustinji" jer je naša stvarnost isuviše mnogo i teško zapletena i tamna. Tek u nekim budućim boljim vremenima bit će moguće odgovoriti na ova pitanja, a za što će trebati na stotine ekonomskih, politoloških, povijesnih i socioloških znanstvenih analiza koje bi rasvijetlile ovu našu tamnu stvarnost, ovaj naš "tamni vilajet", tu našu Andrićevsku "prokletu avliju". Iz makro političke perspektive konkretno im se može zamjeriti mnogo toga. Tu su najprije slučajevi aktualnih ministara koji su zapravo "nategnuti" ministri uz pomoć izbornih pravila, (izborne geometrije) predstavnika međunarodne zajednice u BiH. Usprkos svoj populističkoj retrogradnoj nacionalnoj politici HDZ-a - takvo nešto se nije smjelo desiti! U demokratski orijentiranom političkom svijetu pojam političkog djelovanja je inkompatabilan pojmu sile. Ali, što može značiti - pitamo se - biti jedan takav "papirnati" ministar kojega NAROD nije podržao na OPĆIM IZBORIMA što su jedan od stupova demokratski organiziranih država!... Nadalje, još nijedan predstavnik tri vladajuća naroda u rangu ministra bar, nije se ispričao drugom narodu, a zbog svog naroda i u njegovo ime - kako bi se s cijelog naroda sprala sramota za genocidno ponašanje u nedavnom ratu te pravedno bila svedena na zločinačke individue - iako baš samo to može proizvesti neophodnu moralnu katarzu naroda u BiH ako oni trebaju da žive kao normalni i obični narodi, s osjećajem poštovanja spram druga dva naroda. Raspolučena zemlja na dva dijela, također, nije valjana. Mi u BiH ovdje zapravo imamo KONFEDE-RACIJU, savez nezavisnih država u kojoj svaki dio ima i svoju vojsku i svoju vanjsku politiku i svoj budžet, itd. To da u zaglavljima npr., bilo kojega obrasca u BiH od općine do Federacije i Republike Srpske na prvom mjestu, uz oznaku države nema-mo i politički OBLIK države (republika; kraljevina) o kojoj je riječ, kao što to obično sve normalne države u svijetu u svojim službenim nazivima imaju - već samo to bi trebalo da nas posebno zabrinjava. Umjesto toga mi smo, Bože ti nas sačuvaj (1) - samo Bosna i Hercegovina, kao da smo puka geografska regija poput Posavine, Bosanske Krajine ili Like, Slavonije, itd. Pa prema tome, a u skladu s već ovdje posebno korištenom političkom terminologijom u ovom nastavku "Mrvice", možemo zaključiti da biti Prvi ministar ili jedan od članova Predsjedništva TAKVE Bosne i Hercegovine, također, nije naročito odgovorno i etički opravdano, ili da je to u najmanju ruku dvojbeno. Na kraju treba reći da će se BiH teško izvući iz ovakvog teškog stanja spomenutog na samom početku, sve dok sva tri naroda, dakle bosanskohercegovački Hrvati, bosanskohercegovački Muslimani i bosanskohercegovački Srbi kao narodi ISTOGA južnoslavenskog KORIJENA ne budu poštivali izričito samo jedan državni okvir i to kroz "to i takvo" zajedničko "bosanskohercegovačko" određenje kao bitnu osobnu oznaku narodnoga identiteta svakoga pojedinca, ali i kao bitnu oznaku posebno sva tri naroda i u cjelini. To je, naime, najveći i najvažniji uvjet integracije Bosne i Hercegovine iz geografskog određenja u političko-pravno određenje REPUBLIKE BIH. U decenijama koje slijede prera-stanje Bosne i Hercegovine u republiku će se pokazati neumitnim, pri tom imajući u vidu prije svega već sasvim snažno i zbog toga neizmjenjivo prisustvo Europe i njenih integracija na ovom prostoru.

Romeo KNEŽEVIĆ

DOBORGRAD, VRATA BOSNE

Na historijskoj karti srednjovjekovne Bosne upisano je da je prva utvrda u Doborgradu podignuta 1387. godine

Bila je i bit će burna povijest Bosne. Na historijskoj karti srednjovjekovne bosanske države, što je sastavio prof. Marko Vego (izdata od "Geo Karte" Beograd 1957. godine), blizu ušća Bosne u Savu (oko 15 kilometara), u župi Modrina (čitaj Modriča) ucrtan je znak Doborgrada. Ispod njega upisana je godina 1387. Što znači da je te godine ovdje podignuto prvo utvrđenje. S obzirom da je dolina rijeke Bosne uvijek bila i bit će velika prohodnica nekada trgovinskih karavana, a danas modernih putova i pruga, prirodno je na ovim vratima Bosne još prije 600 godina sagrađeno vojno uporište, gdje se kontroliralo kuda tko putuje,

POGLED NA DOBOR KULU
DANAS

Kad na kuli bude izgrađen vidikovac, sezaće pogledi daleko u ravnu Posavinu

gdje su se zaustavljale vojske koje su Bosnu željele osvojiti.

O Doborgradu dosta je priča, legendâ, istina, po knjigama i turističkim prospektima, zapisano. Dosta je do sada planova napravljeno kako da se sada zapušteni ostatak srednjovjekovne vojne utvrde sačuva od daljnjeg propadanja, i kako da se pretvori u turističko-ugostiteljsku atrakciju, koju su prije svega namjeravali učiniti modrički kulturni i turistički radnici. U tome im je prije posljednjega nesretnog i razarajućeg rata svesrdno pomogao Dobojski zavičajni muzej. I taman kada su u Modriči napravili idejno rješenje kako Doborgrad pretvoriti u ugodan bivač za goste i prolaznike došao je još jedan rat koji je sve to bacio u zaborav. Kada će u devastiranoj Bosni doći novi trenutak da se misli i o ovakvim objektima i spomenicima veliki je upitnik.

O Doborgradu i planovima oko njega pisali smo u više prilika i prije dvadesetak godina. I danas nije na odmet podsjetiti na ovu povijesnu istinu, i na vrijeme što se na ovim vratima Bosne dešavalo prije ravno šest stoljeća.

Tamo dakle, gdje se razilaze posljednji obronci planina Vučjaka (prema Derventi), i Trebave (prema Gračanici), gdje ih je rijeka Bosna razdvojila, i gdje se rijeka Bosna počinje naglo širiti u ravnoj Posavini, na jednom malom brežuljku, na samoj kamenitoj obali rijeke, sagrađana je Dobor kula, Dobrograd. Danas je to gomila stijena sažidana jedna na drugoj, sve zaraslo u šumu i šibljje, zarušenihi katakombi, gotovo bez traga groblju koje je ovdje izgleda bilo zajednička grobnica izginulim vojnicima pod zidinama utvrde.

U povijesti je zapisano da je prvo utvrđenje na Doboru sagrađio slavonski ban Ivaniš Horvat. Pošto je ban ubrzo poginuo (vladao tri godine) u vojni s Madžarima, i kula je njegova bila porušena. Pošto je Dobor kula imala strateški značaj za Bosnu u obrani od sjevernih država i plemena, brzo su je obnovili bosanski vladari. Povijest kaže da su se

Dobor kula: fotomontaža sa restoranom
na vrhu - PUSTA ŽELJA!

bosanski feudalci ubrzo morali suočiti s moćnim ugarskim kraljem Sigismundom, na Miloševačkom polju, desetak kilometara nizvodno od Modriče. Bitku su izgubili, a legenda kaže da je Sigismund tada na zidinama Doborgrada posjekao 174 bosanska feudalca. Navodno su kao dokument o bitci na vratima Bosne, sve glave feudalaca otpremjene u Budim i tamo bile izložene. Tijela su, veli legenda, sahranjena na Dobor groblju. Do sada je prilikom izgradnje asfaltnog puta, i obnavljanja Dobor kule, otkopano nekoliko grobnica i u njima, kažu arheolozi, nisu pronađene ljudske lubanje.

Druge priče i predanja, a i neki nalazi, kažu da Dobor kula krije u sebi i ispod sebe veliko blago. Bogate grobnice, i to baš možda onih bosanskih feudalaca što je kralj Sigismund ovdje pogubio.

Kada je prije skoro tri decenije građen asfaltni put Bosanski Šamac, Modriča, Doboj, bageri su zasjekli duboko u brijeg i stijene na kojim leži Doborgrad. Iskop bagerima dao je nove podatke i pokazao da se ovdje mora raditi pažljivo, uz prisutnost arheologa i povjesničara. Na prednjem južnom izbrešku pronađeni su ostaci srednjovjekovnog groblja. Utvrđeno je da je ukopavanje mrtvih vršeno pod teškim kamenim pločama. Iskapani su kosturi bez ljudskih lubanja. U jednom grobu nađeni su ostaci rimske keramike, a i neka ranija iskopavanja pokazala su da ovdje ima tragova rimske vladavine. Nađeni su i ostaci materijalne prirode koji govore o dva prapovijesna naselja, mlađeg brončanog i željeznog doba, od 12. do 6. stoljeća prije Krista. Materijalni tragovi su keramika, glinene posude, veći blokovi pečenih bedema.

Dobor kula je pod zaštitom države (bila). Danas je to gomila stijena, šuma, jak i postojan temelj od stijena. Turisti i znatiželjnici primijete je samo iz daljine kada prolaze putom od Osijeka, prema Doboju i Sarajevu. Ona svjedoči o bitkama koje su ovdje vođene u 14. stoljeću i kasnije. Na čelu bosanske vojske bili su Tvrtko prvi, Tvrtko drugi, koji se, prsa u prsa sudario sa ugarskim kraljem Sigismundom. Ima i podataka da su pod Dobor kulom obranu od Turaka dogovarali bosanski kralj Tomaš i ugarski kralj Hunjadi. No, ipak je Doborgrad pao u turske ruke, i opet bio vrata Bosne.

Koliko je vojski "protutnjilo" dolinom rijeke Bosne, i koliko je bitaka dobiveno ili izgubljeno pod Dobor kulom, možda će netko nekada zaista utvrditi. Ni posljednji rat nije prošao bez žestokih okršaja u ovom dijelu Bosne i Dobor kule.

Tekst i snimci:
Mato BIKIĆ

Bilješka

PINGA NEBRIGA

Riječ "pinga" je zemljopisni pojam. Označava potonuće tla, veće ili manje ulegnuće, rupu ili rupetinu, nastalu klizanjem ili propadanjem tla. Najčešće je posljedica ljudskoga nemara, a može biti i prirodni fenomen. Ima ih najviše tamo gdje se nemilosrdno i nekontrolirano iskopava prirodno blago, a čovjek se nije udostojio narušenu prirodnu ravnotežu ponovno dovesti u sklad. Priroda se u takvim slučajevima ljudima grdnno osveti, pa nastaju velika klizišta, ruše se kuće, putovi, mostovi, mijenjaju tokovi rijeka.

Tako nešto u našem tuzlanskom okruženju najbolje ilustrira "tuzlanska pinga", koja je u centru stare Tuzle, u "čaršiji", ispod brda Trnovac. Posljedica je (više nego) stotinugodišnje eksploatacije soli. Kada su 1878. godine, po odluci Berlinskoga kongresa, zaposjeli Bosnu, nakon samo desetak godina, Austrijanci su počeli s eksploatacijom soli i ugljena. Oko grada su montirani slani bunari i počelo je crpljenje slane vode. Naravno, prije više od 110 godina nije se moglo pretpostaviti što će biti s tlom u gradu. Kada je došla era socijalističke izgradnje i nemilosrdne eksploatacije svega što se ispod tla može izvaditi, Tuzla je osjetila i posljedice. Dio grada ispod Trnovca počeo se malo po malo slijegati, a tamo gdje je to bilo najintenzivnije, dogodila se "pinga". Svjedoci smo da se, evo dvadesetak i više godina, poslije svake kiše "pinga" oborinskim vodama preko noći napuni i potopi tzv. sjevernu tuzlansku saobraćajnicu. Nastaje kaos u saobraćaju, a pod vodom se nađe i ne mali broj poslovnih i stambenih objekata.

Interesantno je koliko su tuzlanski oci potrošili novaca i snage da saniraju "pingu", a ona je sve veća, sve se više puni vodom, sve veće ruglo grada. Kada je Fondom tonjenja suvereno vladao g. Ljubomir Jurak "pinga" je dobro nasuta. Tada je netko od općinskih mudraca odlučio da se na najnižoj točki "pinge" izgradi crna stanica, prokopa gradsko tlo, postave cijevi, da bi se višak vode brzo prebacivao u Jalu. U taj projekt "skrkan" su velike pare, a crna stanica danas stoji kao spomenik nemaru i neznanju. Na terenu koji je nasut podignuta su dječja i za odrasle sportska borilišta, a i to je sada ničija zemlja.

Koliko je puta do sada izdizana sjeverna prometnica, a i dan danas kada dođe malo jača kiša, i sliju se bujice s Trnovca, pinga se pretvori u veliku baruštinu usred grada, i saobraćaj biva blokiran. Zimi, opet, tu je vječiti led, i opasnost za prometne udese. Policija zbog "pinge" ima daleko više posla. Izgleda da najbolje prolaze vatrogasci, jer oni dan i noć s "pinge" ispumpavaju vodu i dobivaju "lovu". Ima li rješenje za "Tuzlansku pingu"? Građani komentiraju sve ovo i nude svoje rješenje. Umjesto cjevovoda i vodenih crpki možda bi rješenje bilo u prokopavanju jednoga otvorenog kanala od "pinge" do Jale. Voda bi istovremeno, kada se silva u ovu rupu kanalom otjecala u Jalu. Pošto bi kanal presjekao neke ulice, valjalo bi izgraditi mostove. Tuzla bi dobila oblik Venecije. Kanal bi se lakše održavao i ozelenio, nego što se mogu održavati podzemne betonske cijevi koje tonu i pucaju. Ovo je jedan od (neracionalnih?) prijedloga, a koji je racionalni, netko bi morao reći. Netko bi morao i odgovarati što su do sada bačena tolika novčana sredstva i trud, a Tuzla stalno pliva u vodi.

M. BIKIĆ

HODOČAŠĆE U SCHÖNSTADT

Dana, 17. kolovoza 2001. godine oko 85 hodočasnika putovali su u Gospino svetište Schönstadt, smješteno u sj. Njemačkoj.

Slika sa grupom hodočasnika u Šenštatu dana 21. 8. 2001. g.

Samostan i bazilika bili su posvećeni nebeskoj Kraljici koja je bila zaštitnica i gospodarica samostana. Trierski biskup Alberto nazvao je to mjesto "lijepim mjestom" (eine schöne Stadt). Danas u blizini ostatka toga samostana i bazilike nalazi se glavno svetište ili kako ga zovu prasetište (Urheiligtum). Nije to velika crkva, bazilika, pa ni crkvice, nego jedna obična, lijepa kapelica. Utemeljitelj ovoga svetišta je O. Josef Kentenich. On je s grupom studenata osnovao ovo svetište. Uzeli su sebi naziv "članovi Marijine kongregacije" i sakupili se u ovoj kapelici 18. listopada 1914. godine (slavi se kao dan osnutka ovoga svetišta).

U ideji O. Kentenicha bila je prisutna težnja (samoodgojem!) za svetošću, koja će izmoliti Majku Božju da se spusti na ovo mjesto. Za razliku od drugih svetišta, ovdje inicijativa dolazi odozdo, od čovjeka a ne odozgo, čudesima, znacima i događajima. Naglasak se stavlja na savez sa BDM. Riječ savez upotrebljavamo svagdan. Imamo savez s Bogom, s Abrahamom, s Noom itd. Savez s Marijom je naše potpuno darivanje. Njoj darivamo oči, usta, srce, upravo svega

U prasetištu za vrijeme sv. Mise dijelimo blagoslov hodočasnicima u
Šenštatu dana 21. 8. 2001. godine

sebe. Ona upravlja svime što posjedujemo. Zato u svetištu u Schönstattu ispod njene slike stoji "Nichts one dich, Nicht one uns", Ništa bez Tebe ništa bez nas. Mi smo njeno oruđe, koje se može trošiti iz ljubavi prema ljudima, do kraja.

Savez ljubavi sklopilo je 7 osoba iz ove hodočasničke skupine, među njima vlč. Tomislav Čorluka, župnik iz Nijemaca. Ceremonija pristupanja u savez bila je lijepo kreirana pod vodstvom p. Kristofa Horna, svećenika iz Švicarske. Potaknut ovim savezom u župi Žabljak u Usori kruži 8. slika "putujuće Gospe Schönstatske". Imam dosta lijepe rezultate u ovoj akciji moljenja. Ljudi se više sastaju međusobno, mole, zavađeni se pomiruju, oduševljavaju se molitvom i zbližavaju se. Svi hodočasnici su se sretno vratili s obećanjem da će savez ljubavi sklopljen s BDM, čije su oruđe, sretno u životu provoditi.

Ivan Ravlić, župnik u Žabljaku u Usori.

UDRUGA HRVATSKA ŽENA NA 36. VINKOVAČKIM JESENIMA

Udruga Hrvatska žena Društva Hrvatski dom iz Tuzle organizirala je u nedjelju, 23. rujna 2001., posjet 36. vinkovačkim jesenima i Bizovačkim toplicama.

Na čelu povorke ...

Bizovačke toplice

Na ulicama Vinkovaca osjećala se radost i oduševljenje desetine tisuća domaćina i njihovih gostiju koji su bili prisutni svečanom

Gizdavi konji u povorci

mimohodu preko tri tisuće sudionika u 80 folklornih skupina iz Hrvatske i dijaspor, te defileu 25 konjskih zaprega, koji su predstavili folklor, običaje i šaroliko bogatstvo narodnih nošnji i tradicijske baštine.

Svečanošću na gradskim ulicama i smotrom izvornoga hrvatskog folklor na gradskom stadionu, završile su se 26. vinkovačke jeseni uz tamburu i pjesmu s porukom DOK JE ŠOKACA, ŠOKADIJE I VINKOVACA bit će i JESENI.

Vinkovci su nastavili slavlje do duboko u noć, a Tuzlaci, zadovoljni što su vidjeli ovu manifestaciju krenuli u Bizovačke toplice gdje su uživali u kupanju i druženju. Na povratku su posjetili Đakovo i katedralu, te se navečer puni dojmova vratili u Tuzlu.

Bogatstvo narodnih nošnji

Svečanost u Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci

GOSPOĐA BARBARA CONTINI KNJIŽNICI POKLONILA ČETIRI TISUĆE KNJIGA

U Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci u Tuzli u ponedjeljak, 1. listopada, upriličena je nesvakidašnja svečanost - gospođa Barbara Contini, direktorica Regionalnoga središnjeg ureda u Mostaru, misije OEES u Bosni i Hercegovini ranije u Tuzli, poklonila je četiri tisuće knjiga najpoznatijih talijanskih autora.

U pozdravu svim građanima Tuzle i prisutnima na ovoj svečanosti gospođa Barbara Contini je istakla: - Knjige su moj dar gradu u

kojem sam provela jedan period svoga života i rada. **U Tuzli sam upoznala mnogo dobrih i časnih ljudi kojima je stranac onaj tko ima loše namjere, a ne onaj tko dolazi iz inozemstva.** Knjiga se poklanja samo dobrim ljudima i stoga želim da moj poklon tako doživate. Bit ću sretna ako ove knjige doprinesu upoznavanju dvaju kultura kakve su talijanska i bosanska. Svečanosti su prisustvovali kulturni i javni radnici. Na ovom vrijednom

daru zahvalili su se gospođi Barbari Contini gospodin Jasmin Imamović, načelnik Tuzle i gospođa Enisa Žunić, direktorica Narodne i univerzitetske biblioteke Tuzla koja je posebno naglasila da će se sada otvoriti i odjeljenje talijanske biblioteke, uz već postojeća odjeljenja: američke, austrijske, iranske i francuske biblioteke. Narodna i univerzitetska biblioteka ove godine obilježava 55. obljetnicu svoga postojanja i rada.

DRUGI FESTIVAL UČENJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Dječija igraonica radionica

Foto: BLICKO

Drugi festival učenja održan je u Tuzli u vremenu od 2. do 6. listopada 2001. godine. Svečano otvorenje Festivala bilo je 2. listopada. Festival je organizirala AMICA EDUCA Tuzla u suradnji sa Institutom za međunarodnu suradnju njemačkog saveza visokih narodnih škola. Moto Festivala UČENJE - PUT KA INTEGRACIJAMA.

Na Festivalu je između ostalih i sudjelovao KŠC (Gimnazija). Mali školski zbor pjevao je latino-američke pjesme. Sudionikom je bila i UDRUGA "HRVATSKA ŽENA" DRUŠTVA "HRVATSKI DOM" Tuzla s temom: EKOLOŠKA ZBIJLJA - glazbeno-govorna numera s koreografijom u stilu repa. Voditeljica je bila prof. Evica Cerić, a sudionici su bili Dječja igraonica - radionica.

Foto: BLICKO

Školski zbor Gimnazije KŠC

Foto: Martin Antunović

Program je realizovan 2. listopada u Bosanskom kulturnom centru TK u Tuzli.

Mišljenje Amica Educa i Instituta za međunarodnu suradnju njemačkog Saveza visokih narodnih škola - IIZDVV je da nijedna napredna zajednica ne može više ostati ravnodušnom prema činjenici kojom brzinom i odlučnošću djelotvorno usvaja i primjenjuje najnovija svjetska dostignuća. Kašnjenje uvijek izaziva

zaostajanje, a svjedoci smo sve većih nedostataka u ubrzanju globalizaciji i međuzavisnosti sve integriranijeg svijeta. Namjera organiziranja manifestacija ove vrste je spoznaja da svaki pojedinac treba u okviru svojih potencijala težiti što punijem izražavanju svojih osobenosti, a svaka zajednica treba nastojati unutar svoje populacije ostvariti što kvalitetnije rezultate i poticati stvarni društveni napredak.

GINEKOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE "MEDIC"

Prof. dr Nisveta Alispahić
specijalista za ginekologiju i akušerstvo

U Ginekološkom savjetovalištu "Medic" prof. dr Nisveta Alispahić možete obaviti: ginekološki pregled, kontrolu trudnoće, ispitivanje i liječenje neplodnosti, dijagnostika (ultrazvuk, PAPA, kolposkopija, spermogram, test na trudnoću, pregled vaginalnog sekreta).

Ginekološko savjetovalište radi ponedjeljkom srijedom i petkom, od 9 do 12 i 17 do 19 sati, a subotom od 9 do 13 sati.

Na telefone

066 - 149 - 514 i 217-927

možete zakazati posebno vrijeme samo za vas.
Tuzla, Batva, Ive Andrića br. 11.

PROGLAŠENJE DOBITNIKA NOBELOVE NAGRADE U 2001. GODINI

Nobelove nagrade podjeljuju se svake godine na dan Nobelove smrti - 10. prosinca, počevši od 1901. godine. Tjedan proglašenja dobitnika Nobelove nagrade bio je do 12. listopada 2001. godine. Nobel je oporučno odredio i dodjelitelje nagrade: nagradu za fiziku i kemiju dodjeljuje Švedska akademija znanosti, nagrada za medicinu ili fiziologiju dodjeljuje Karolinski institut u Stockholmu, za književnost dodjeljuje Akademija u Stockholmu, a nagradu za mir dodjeljuje odbor sastavljen od pet osoba u Oslu. Svi će dobitnici primiti diplomu, medalju i ček na 10 milijuna švedskih kruna, odnosno oko 943.000 američkih dolara.

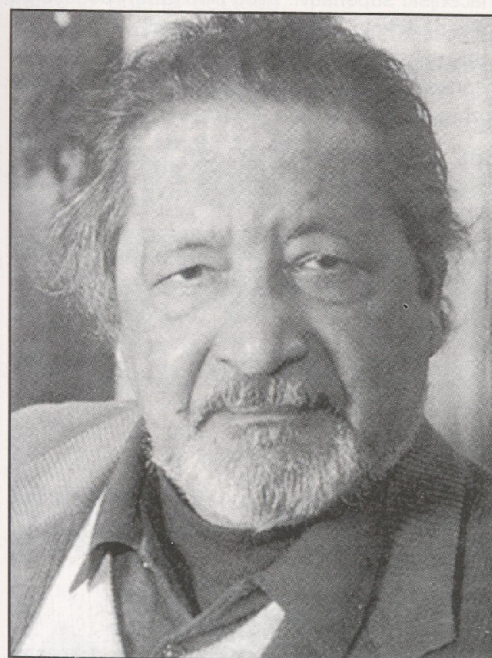
NOBELOVA NAGRADA ZA MIR

UJEDINJENI NARODI i glavni tajnik KOFI ANNAN dobitnici su ovogodišnje, stote, Nobelove nagrade za mir.

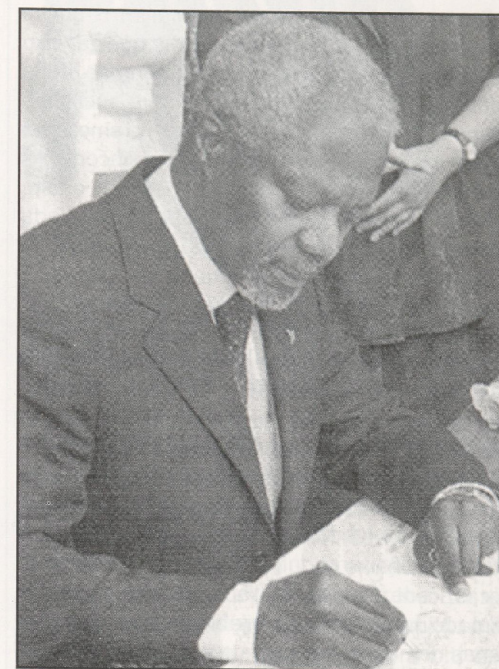
Nagrada UN i K. Annanu dodjeljuje se za njihov rad na postizanju bolje organiziranog i mirnijeg svijeta. Jasno ističući tradicionalnu odgovornost UN-a za mir i sigurnost. Ovom prvom mirovnom nagradom UN uopće, norveški Nobelov odbor želi u godini stote obljetnice objaviti da jedini odgovorni put do svjetskog mira i suradnje ide preko Ujedinjenih naroda.

NOBELOVA NAGRADA ZA KNJIŽEVNOST

Ovogodišnji dobitnik Nobelove nagrade za književnost je engleski pisac VIDIADHAR SURAJPRASAD NAIPAUL rođen 1932. na Trinidadu u obitelji indijskih useljenika. Dobio je 1990. plemićku titulu od kraljice Elizabete.

Laureat najglasovitije književne nagrade u svijetu jedan je od najpoznatijih suvremenih pisaca engleskoga jezika, koji je svestran autor čiji raznovrsni opus ne podliježe lako uobičajenim podjelama na fikcionalnu i nefikcionalnu prozu i koji je ostao imun na promjene književnih moda i literarnih modela. Naipaul je kozmopolit po duhovnome habi-

uzrokovati promjenu kromozoma koja se vidi u stanicama tumora. Nagradu će podijeliti na tri jednaka dijela.

NOBELOVA NAGRADA ZA FIZIKU

Nagrada za fiziku pripala je trojici američkih znanstvenika - ERICU A. CORNELLU i CARLU E. WIEMANU te Nijemcu koji radi u SAD WOLFANGU KETTERLEU. Njihova studija "Otkriveno novo stanje materije: Bose-Einsteinov kondenzat" omogućit će čovječanstvu novu kontrolu materije, s prvim rezultatima u nanotehnologiji. Nagradu će podijeliti ravnopravno.

NOBELOVA NAGRADA ZA EKONOMIJU

Nobelova nagrada za ekonomiju pripala je trojici američkih sveučilišnih profesora - GORGEU AKERLOFU s Berkeleyja, MICHAELU SPENSEU sa Stanforda i JOSEPHU STIGLITZU s Columbijе. Ekonomisti su 30 godina istraživali kako tržišna kontrola informacija utječe na sve društvene segmente, od trgovanja rabljenim automobilima do kolapsa burzi, te zaključili da se uspjeh može ostvariti i s manjkavim informacijama. Njihova teorija je omogućila mjerenje rizika u ulaganjima.

Najviše pojedinaca i organizacija - 136, nominirano je za NOBELOVU NAGRADU ZA MIR. Svjetski mediji su isticali Kofija Annana, kao dobitnika, s obzirom na aktualnu međunarodnu krizu, tvrdeći za njega da je ROĐENI MIROTVORAC, što se i ostvarilo, iako je bilo još dosta značajnih kandidata, koji su tu nagradu zavrijedili. Stoljeće Nobela obilježiti će se na tradicionalnoj dodjeli nagrade za mir u Oslu 10. prosinca. Bit će prisutni i dosadašnji dobitnici, koji će moći doći u Oslo. Laureati s područja kemije, fizike, medicine, književnosti i ekonomije nagradu će primiti u Stockholmu.

Nobelove nagrade i priznanja u proteklih sto godina primilo je više od 600 istaknutih pojedinaca. Među njima je i **IVO ANDRIĆ**, svakako jedan od najvećih pisaca u cjelokupnoj bosanskohercegovačkoj literaturi koji je Nobelovu nagradu za književnost primio je 1961. godine. Isto tako treba se sjetiti i **Lavoslava Ružičke** i **Vladimira Preloga**, kemičara, kao i **Majku Terezu**, dobitnicu Nobelove nagrade za mir - nobelovaca s naših prostora.

tusu, objavio je veći broj romana i knjiga kratkih priča, kao i esejističkih i publicističkih djela.

NOBELOVA NAGRADA ZA KEMIJU

Američki znanstvenici WILLIAM S. KNOWLES i K. BARRY SHARPLESS, podijelili su nagradu za kemiju s japanskim znanstvenikom RYOJIJEM NOYORIJEM. Pripala im je zbog razvoja katalizatora takozvanih kiralnih molekula u kemijskim procesima hidrogemizacije i oksidacije. Njihova su istraživanja iznimno važna za farmaceutsku industriju, koji se već primjenjuju u proizvodnji antibiotika, lijekova za srčane bolesti i za snižavanje tjelesne temperature. Polovica nagrade će pripasti Knowlesu i Noyoriju, a polovica Sharplessu.

NOBELOVA NAGRADA ZA MEDICINU

U medicini je nagrada pripala jednome američkom znanstveniku i dvojici britanskih - LELANDU H. HARTWELLU, te R. TIMOTHYJU HUNTU i PAULU M. NURSEU. Proučavanjem stanice i spoznajama o njezinu razvoju znatno će se unaprijediti tretmani liječenja tumora dojke i mozga. Istraživanja su počeli prije četrdesetak godina, a otkrića na molekularnoj razini pokazala su da stanično oštećenje može

Dan zahvalnosti plodovima zemlje

SPASIMO KRUH OD SMEĆA

Fatmir ALISPAHIĆ

Deseti listopada se u svijetu obilježava kao Svjetski dan kruha, odnosno kao Dan zahvalnosti plodovima zemlje. Ovo je povod da se i mi prisjetimo našeg odnosa prema jednoj od temeljnih svetosti svih religija, folkloru, običaja i simbola društvene i moralne higijene.

O kruhu se može govoriti i svjetovno i sakralno, i mitološki, i literarno, i znanstveno, i sa aspekta moralnih osjećanja i suosjećanja, i kroz prizmu našega bliskog pamćenja ili zaborava ratnih vremena gladi kada nam se činilo da se miris kruha može opipati.

Sve religije svijeta kruh doživljavaju kao simbol odnosa prema hrani, kao temeljnoj vrijednosti biološke održivosti života. Otuda je kruh i u folkloru južnih slavena ostao kao sveprisutno opće mjesto raznih vjerskih i narodnih svetkovina. Čašćenjem kruhom i solju želi se dobrodošlica, otpočinju svečanosti; kruh u našim slavenskim običajima ima značenje molitve za svaku dobru i plemenitu nakanu. I diljem Europe i Svijeta, u običajima različitih naroda i rasa, kruh zauzima arhetipsko mjesto oko kojeg se objedinjuje poštovanje ljudi prema hrani. Poštivanjem kruha time se izriče zahvalnost ljudi blagorodnosti prirode, koja uz čovjekovu volju i trud dariva plodove života. U folklornoj metafori kruha su sve naše potrebe za životom, i kada se klanjamo kruhu mi izražavamo poštovanje prema samome životu.

Otuda se kruh našao kao česta slika u literaturi. I neki naši pjesnici, pogotovo iz vremena socijalne književnosti, znali su lijepo pjevati o rudarskim snovima i kruhu sa devet kora.

No, koliko god kruh bivao kroz vjeru, folklor i literaturu prisutan u našoj duhovnoj stvarnosti,

pitanje je koliko se poštovanje kruha pretače i u svakodnevicu života. Rijetki su europski narodi koji su do tako stravične mjere osjetili iskustvo gladi kao što smo to mi. Višegodišnja ratna neimaština u nama je, prisjetit ćemo se, mirise hrane potpuno izbrisala iz stvarnosti, i smjestila ih u pamćenje iz kojeg su tek ponekad izvirali. Dolazak prvih poratnih limunova, čokolada, kava - znali smo osjetiti na animalnoj razdaljini. Znali smo se i radovati tim ponovnim susretima sa gastronomskim simbolima 20. stoljeća. Ipak, za nas izgladnjele ništa na svijetu nije znalo tako lijepo mirisati kao kruh od bijelog brašna. Držali smo ga u otvrdlim rukama kao novorođenče, kao dragulj, kao vjeru u život.

Danas, šest-sedam godina poslije, u našim kontejnerima za smeće ima i kruha. Ima ga i oko kontejnera, na zemlji, u blatu. Ako komade kruha odatle ne pokupi sve brojnija armija socijalnih bespomoćnika, bosanski kruh odlazi na smetlište. Zapravo, na smetlište odlazi naše pamćenje na vremena kada smo kruh cijenili i poštivali onako kako su to svete knjige propisale u vrijeme kada je čovjek bio više čovjekom nego je to danas.

Dakako, slike bačenog kruha nisu pravilo u našem društvu. One su tek izuzetak koji svjedoči da među nama ima ljudi koji ne razumiju da je bacanje kruha svetogrđe prema vjeri, narodnim običajima i samoj društvenoj i moralnoj higijeni. Ako bi u povodu Svjetskoga dana kruha trebalo uputiti smislenu poruku onda je to svakako poziv našim građanima da posvete više pažnje prema kruhu koji im danas, hvala Bogu, preostane od dnevnih potreba. Malo je truda potrebno da se ti komadi kruha ne nađu na zemlji, u kontejnerima, nezaštićeni od smeća i zaprljani, zbog čega te komade neće moći upotrijebiti netko tko kruha danas nema. Malo je truda potrebno da se višak kruha zamota, zaštiti u najlon vrećici i ostavi na mjestu s kojega može biti uzet. Jer kruhu nije mjesto u smeću. Kruh nije samo svetinja, već i svagdanja potreba svih nas, među kojima je mnogo gladnih, onih kojima je potreban tvor ili moj višak kruha. Tu potrebu gladnih ljudi za hranom mi, kao civilizirano društvo, ne smijemo bacati u smeće.

Jezični savjetnik

O PLEONAZMIMA

Prikazat ćemo ukratko jednu leksičko-semantičku i stilsku značajku koja se često pojavljuje i u pisanom i u govorenom jeziku, a puristi je uglavnom ocjenjuju negativno. Treba odmah reći ali ne za utjehu, kako je riječ o pojavi koja je zabilježena i u drugim, nama bližim jezicima pa, dakle, nije nikakva hrvatska osebujnost izrasla iz niske razine hrvatske jezične kulture. Riječ je o vezama riječi kao što su *vremensko razdoblje*, *sići dolje* ili *mala kućica*. Sama ta pojava naziva se pleonazmom, a veze poput navedenih *pleonastičkim vezama* ili *pleonastičkim konstrukcijama*. Problem je kod takvih veza što se sastoje, uglavnom, od dviju punoznačnih riječi koje se, recimo tako, značenjski preklapaju, zbog čega dvaput govorimo isto, odnosno jednu riječ, pridjev ili prilog, možemo izostaviti, a da to ne bude na štetu smisla onoga što smo htjeli reći. Uzmimo za primjer vezu *sići dolje*. Glagol *sići* znači 'idući odozgor stići dolje', dospjeti na niže mjesto', odnosno približno isto što i glagol *spustiti se*. Iz ovoga slijedi da je prilog *dolje* uz glagol *sići* značenjski potpuno zališan jer taj glagol znači samo kretanje na dolje. Iz istog su razloga pleonastičke i veze kao *vratiti se natrag* ili *popeti se gore*.

Iako nastanku pleonastičkih veza najviše pogoduje najobičnije nepoznavanje jezika, ipak treba reći da običnu govorniku nije uvijek lako dokučiti zbog čega je neka veza pleonastična, pogotovo ako se radi o posuđenicama. Tako se u vezi *vremensko razdoblje* teže otkriva da je kategorija vremena već uključena u imenicu *razdoblje* koja stoji u vezi s imenicom *dob(a)*. A kad je tako s hrvatskom riječi *razdoblje*, jasno je da se još teže otkriva korijen pleonastičnosti kod veza *vremenski period*, *potencijalan* i *servis* prosječnom govorniku hrvatskog teža dohvatna. Isto vrijedi i za pridjeve *minimalan*, *maksimalan* i *optimalan* od kojih se nerijetko čuju superlativi (npr. *najminimalniji*), iako su to odreda značenjski superlativi. Riječ pleonazam potječe od grčke riječi koja, otprilike, znači izobilje ili višak, što samo potvrđuje da i od viška može zaboljeti glava, jer pleonastičke veze nisu osobina dobra stila ni dokaz poznavanja jezika, pa ih zbog toga ne treba rabiti.

Prof. dr. Marko SAMARDŽIĆ

Angina pectoris

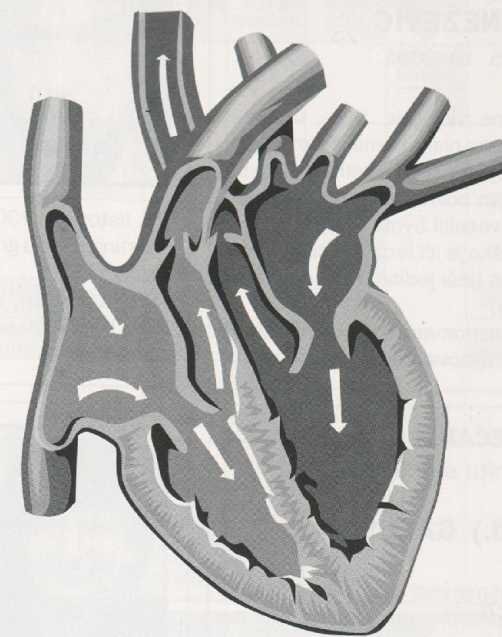
Angina pectoris je posljedica suženja koronarne arterije koje je najčešće uzrokovano koronarnom aterosklerozom. Angina pectoris se pojavljuje kada srce ne dobiva dovoljno ni krvi, ni kisika. Kada se to dogodi nastane snažna bol u prsima i osjećaj žarenja koji se širi prema vratu, donjoj čeljusti, u lijevu ruku, utrne i mali prst, a ponekad i u gornji dio želuca i u leđa.

Bol u prsima prestane nakon odmora (moraju se odmah prekinuti sve aktivnosti), odnosno nakon uzimanja nitroglicerina, koji treba rastopiti pod jezikom. Ako bol ne prestane nakon pet minuta, onda to nije angina pectoris. Ako nastane još i znojenje, zadahnost, mučnina i povraćanje, a nakon toga i sveopći umor - onda je to infarkt. Angina pectoris ne uništava srčani mišić, ali može doći do infarkta, ako se ne liječi.

Čimbenici na koje možemo utjecati kada smo dobili anginu pectoris:

- Izbjegavati stresna stanja, sekiranje, nervozu i sl.;
 - Prestati s napornim aktivnostima. Manje raditi i češće se odmarati;
 - Prestati pušiti;
 - Ne smije se previše jesti i piti (za jedan obrok), jer ako se za obrokom uzme previše hrane, želudac uzme više krvi, a srce dobiva manje. Uopće, treba paziti na ishranu;
 - Treba stalno kontrolirati tlak i kolesterol.
- To su uglavnom neke mjere za liječenje angine pectoris, ali i posljedice radi kojih i nastane angina pectoris.

Koje lijekove treba uzimati? To liječnici znaju i određuju. Međutim, lijekove koji usporavaju napredovanje koronarne ateroskleroze; koji reguliraju dotok krvi u srce, da srce ne traži više nego što može dobiti; koji smanjuju frekvenciju srčanog rada, krvni tlak, te potrebu

miokarda za kisikom čime se omogućuje mnogo veći rad srca; za smanjenje kolesterola i sl.

Potrebne su stalne manje aktivnosti koje ne zamaraju previše, a osiguravaju manjim žilama da mogu i one hraniti srce.

Operacija, da ili ne? U Americi su mišljenja liječnika podijeljena. Jedni smatraju da treba obaviti operaciju, a drugi da ne treba, jer da operacija ne produžava život, ali smanjuje bol, a to se može liječiti. Operacija mora biti ako se začepi sve koronarne arterije.

Mišljenje Švicarskih znanstvenika.

Stariji bolesnici koji pate od srčanih bolesti imaju dvostruko veće šanse za kvalitetan život ako se podvrgnu operativnom zahvatu nego ako se liječe lijekovima.

Švicarski znanstvenici su proučavali skupinu pacijenata starih prosječno 80 godina,

koja je bolovala od angine pectoris. Određeni broj bolesnika liječen je lijekovima, a ostali su bili podvrgnuti angioplastici (operativnom postupku širenja arterije), unatoč riziku zbog dobi pacijenata. Pokazalo se da su pacijenti koji su liječeni lijekovima imali dvostruko više problema, bilo da se radilo o srčanom napadu, pogoršanju stanja ili čak smrti.

Oni, koji imaju anginu pectoris, moraju potpuno mijenjati stil i način života i prilagoditi se življenju sa anginom pectoris, a oni koji nemaju, moraju na vrijeme, dok su još mladi, poduzeti mjere da ju ne dobiju.

NAJVEĆI NEPRIJATELJI SRCA

Cigarete, stres i premalo tjelesne aktivnosti neprijatelji su srca i arterija

Pušenje: Pušenje ne samo da znatno povećava opasnost od srčanog i moždanog udara, već izravno uzrokuje stezanje krvnih žila, a time i povišeni tlak.

Hipertenzija: Povišeni krvni tlak treba redovito liječiti i držati na razini nižoj od 140/90 mmHg. Visoki se krvni tlak može liječiti i promjenom načina življenja.

Treba: smanjiti tjelesnu težinu, prestati pušiti, ograničiti unos alkohola, manje soliti hranu, baviti se tjelovježbom i naučiti se opustiti.

Povećani kolesterol: Nezdrava prehrana je najčešći uzrok povećanom kolesterolu. Treba smanjiti količinu životinjskih masnoća u prehrani. Kolesterol u krvi mora biti manji od 5 mmol/l.

Stres, premalo sna i nedovoljna tjelesna aktivnost neprijatelji su srca. Istraživanja su pokazala da jedan sat brze šetnje dnevno smanjuje opasnost od infarkta i drugih kardiovaskularnih problema za polovicu.

Jesen života puna je boja ako je srce mlado

Kada dani postanu kraći, vrijeme hladnije, a drveće ogoljelije, znademo: jesen je. Snovi o cvjetnom proljeću su odsanjeni. Vrući, divlji ljetni dani puni sokova i snage nepovratno su prošli.

Kako ćemo primiti jesen? Razočarano li, jer su se neke stvari pokazale drugačijima nego što smo si mi zamišljali u proljeću života? Ogorčeno li, jer lijepe stvari minolog vremena ne možemo zadržati, niti loše stvari iz sutrašnjice možemo ukloniti?

No, jesen može biti lijepa, puna sunčeva sjaja, puna šarenih boja. Ni jesen života nipošto ne mora biti tužno, nego dragocjeno

razdoblje. Nije samo mladost lijepa. Ne radi se samo o snažnima u društvu, niti o vrlo glasnim i neobuzdanim.

I ljudi koji su ostarjeli i oslabljeni vrijedni su i dragocjeni ljudi.

U njima počiva blago. Oni mogu pokazati što čovjekov život čini neizmjereno dragocjenim.

A upravo je među starijima nemali broj onih koji sve gledaju crno i kojima sve ide nizbrdo. Oni uvijek nečemu prigovaraju, ničim nisu zadovoljni. Njima sunce zađe već izjutra.

Ali ima, na sreću, i onih drugih: ljudi koji su se pomirili s onima što ne mogu i koji iz svega što im je još moguće čine ono najbo-

lje. Oni prihvaćaju život, zrače pouzdanost, blagonaklonošću i srdačnom radošću.

Što je tajna ovih ljudi uz koje se veliko i malo osjeća ugodno i koji su blagoslov za svoju okolinu?

Oni su sačuvali mladenačko srce. Znaju se radovati svakom dobru prošlosti, znaju u sadašnjosti uživati sve što je lijepo, znaju prihvatiti i teške stvari i u budućnosti gledati s nadom.

Mlado srce voli život onakav kakav jest i ljude onakve kakvi jesu. Umijeće je starjeti s mladim srcem.

Phil Bosnans

TUZLANSKA PLAKETA

sa zlatnim grbom grupi stvaralaca sa Univerzitetsko-kliničkog centra u Tuzli

Tuzlanska plaketa u prave ruke

Općinsko vijeće Tuzla je na osnovu odluke o Tuzlanskoj plaketi dodijelilo priznanje Tuzlanska plaketa sa zlatnim grbom grupi stvaralaca iz Univerzitetskog kliničkog centra u Tuzli. Prof. dr. Teufik Tulumović, prof. dr. Senaid Trnčević, prof. dr. Mirsada Hukić, prof. dr. Ahmet Halilbašić, prof. dr. Jasenko Karamehić, doc. dr. Enisa Mešić, doc. dr. Ermina Latifagić-Ilijazović, prim. dr. Huzeir Duraković, prim. dr. Mirsada Prašo, prim. dr. Vildana Habul, prim. mr. sci. dr. Elmir Čičkušić, prim. dr. Slavica Mot-Divković, prim. dr. Hasan Prašo, mr. sci. Denijal Tulumović, mr. sci. Džemal Šestan, mr. sci. Slobodan Pavlović i mr. ph Mirjana Uzeirbegović, dr. Emir Hodžić, dr. Midhat Tabaković, dr. Slobodan Lekić, dr. Mirza Atić, dr. Zoran Manojlović, dr. Mustafa Bazardžanović, dr. Samed Jagodić, dr. Mirsad Babović, dr. Halid Mahmutović, dr. Haris Hadžagić, dr. Semir Imamović, dr. Jasminka Mujanović, dr. Zinaida Karasalihić, dobitnici su plakete.

Snivaj, voljena, svoj tihi san, a mi ćemo čuvati drage uspomene i beskrajnu ljubav prema tebi. **TVOJI VOLJENI:** tata, mama, sestre, zetovi i njihova djeca te uža familija.

Dana, 25. rujna navršilo se šest mjeseci tuge i suze bez tebe suprugo, majko, punice bako i prabako od tvog odlaska na vječni počinak. Meni je sve teže i teže bez tebe kad odem i posjetim tvoj grob, upalim svijeće, položim cvijeće, zalijem suzama pa mi bude lakše. Počivala u miru Božjem.

Neutješni suprug Matija, kćerke Ružica i Finka, zet Miro, unučad i prauunučad.

OŽALOŠĆENI: majka Manda, supruga Danica, kćerke Ljubica, Jadranka, sin Vlado i sestra Dragica s obitelji.

A black and white portrait of a woman with dark, curly hair, looking directly at the camera. She is wearing a dark jacket over a light-colored blouse. The background is a plain, light color.

S ljubavlju koju smrt ne prekida i tugom koju vrijeme ne liječi. Živiš u našim srcima i mislima. Počivala u miru Božjem. TVOJI: suprug, kći, sin, unučad, snaha, zet i rodbina.

A black and white portrait of a woman with short, dark, curly hair and glasses. She is wearing a dark top. The portrait is set against a light background.

S ljubavlju i tugom čuvamo uspomenu na tvoj dragi i plemeniti lik pun dobrote jer voljeni ne umiru dok postoje oni koji ih vole.
TVOJI NAJMILIJ

Dok smo živi živjet ćeš u našim srcima i sjećanju. Tvoj plemeniti lik i dobrota ostat će u vječitom sjećanju. Počivao u miru Božjem. Tvoja kći Draginja, brat Matija i sestra Marica.

OŽALOŠĆENI: supruga Zahida, sin Mario, kćerka Nataša, braća Ivan, Ilija i Jozo sa obiteljima, ostala mnogobrojna rodbina, susjedi i prijatelji.

Divno si procvala moj rumeni cvijetu, rano si rekla zbogom ovom svijetu. Po dobroti te pamtimo, s ljubavlju te spominjemo i u srcu te nosimo. TVOJI NAJMILIJ: otac Anto i sestra Ružica sa obitelji.

A black and white portrait of a woman with short, dark, wavy hair, wearing a dark dress with a white collar. She is looking directly at the camera with a neutral expression.

S ljubavlju i poštovanjem TVOJI NAJMILIJI

Svi smo se okupili u ljubavi i molitvi. Marica, Tea, Ivona, Gabriela, Ivo i Jure

S ljubavlju i poštovanjem
TVOJI NAJMILIJ: suprug i dieca

Ljubav prema Vama je neizbrisiva, a bol što Vas nema neizlječiva.
VAŠA DJECA: Mijo, Nada i Radojka

A black and white portrait of a middle-aged man with a serious expression. He has dark hair, a high forehead, and is wearing a dark suit jacket over a light-colored shirt and a dark tie. The background is a plain, light color.

AUTOR: ROBERT STRAUS	DUBROVAČKI FIZIČAR RUBER	ŽITELJKA ASIRIJE	MORSKI GREBEN	NAPRAVA ZA ZATVARANJE VRATA	ŽIDOVSKA BOGOMOLJA	CIGANIN	RIMSKI BROJ JEDAN	VRSTA OBRTNIKA (MNOŽ.)	ŠIROKE ULICE SA DRVOREDIMA	USKLIK NESTRP- LJENJA		UTISAK GLASA	ŠESTI TON GLAZBE- NE SKALE	"B D M"	ŽIČANA GLAZBALA	ŽENSKO IME OD MILJA	POKAZNA ZAMJENICA U	PRIHOD OD ZEMLJIŠT
DIVLJAČKI POSTUPAK											LJUEK U OBLI- KU PLOČKE							
DIO KOPNA OKRUŽEN VODOM							TALIJ. MUŠKO IME						JEDAN OBRTNIK					
OZNAKA ZA ŠIBENIK			VELIKE FLOTE							IND. NOVIN- SKA AGENCIJA							"EAST"	
			STR. MUŠKO IME							ŽARAČ							ISTANČANO	
DOMAĆA ŽIVOTINJA						CRKVEN ZAKON						KONOPAC				TUNIS		
						ŠAHOVSKI IZRAZ						STADION U BUDIMPEŠTI				DATI OTKAZ		
SMJESA GLINE S HIDROKS. ZELJEZA					ŽITELJKE PARIZA										ORG. AMERIČ. DRŽAVA			
JEDINICA ELEKTRIC. ENERGIJE				ŽIVOTNI PUTEVI	RIJEKA U SLOVENJI								ZAKOVICA		DRUGI			
				RASTOPITI SE									SLOVO S KVAKOM					
NAJTAJNJE SLOVO		ZAVJEŠTA (MNOŽ.)						ŽITELJKA JEDNE AFRIČ- KE DRŽAVE										RAZASLATA AVIZE
		GRAFIČKI UKRAS																
SLIJEPI METAK																		
KRATICA ZA "JUNIOR"			STRONCIJ										ENGLESKA GLUMICA DORS					
			RIJEKA ANTIKNE SICILIJE										AUTO OZNAKA JAPANA		DOZIVANJE			
STAROGRČ. KIPAR IZ EGINE															SURLA			
													VREMENSKI TERMIN				ITALIJA	
OSAMLJENA					BEZIMENI, NEPOZNATI,								PLEMIĆ NIŽEG RANGA				TISKARSKA POGREŠKA	
POLUPARA- ZITSKA BILJKA													ANTIKNI NAROD NA BALKANU					
MINERAL IZ GRUPE KLORITA																		
													KOBALT			ZEMLJIŠNA MJERA		
															ZANOS			
ATLANSKI PAKT							PATVORINA (MNOŽ.)	VRISKATI	ŽENIN MIRAZ	OSOBNA ZAMJENICA	"FIZIKALNA ATMOSFERA"	OZNAKA ZA AUTO ŠKOLU	BILU TKO	PRVO SLOVO ABECED		GRČKO SLOVO		
NAZIV ZA GMAZOVE															GORKE, TRPKE			
"REGISTAR- TONA"			POČETNA SLOVA IMENA											OTOK NA JADRANU				
			LEGURA															
STRANA OZNAKA ZA ISTOK		PRODUKT ASIMILAC.										KLOPKA					TREĆI VOKAL	
		URAGAN										NJEMAČKA KNJIŽEVNICA BETTINA					STRANA SVIJETA	
PREPIRKA O NEKOM PITANJU								CUJEKASTO TUESTO										KRŠĆAN. OBRED BOGOSLU

• Prostitucija kao unosno zanimanje poznata je od davnih vremena. Zanimljivi su podaci dobiveni anketom među prostitutkama u Italiji. Čak 15 posto njih ima fakultetsko obrazovanje, 30 posto srednje, a 12 posto talijanskih prostitutki regrutira se iz siromašne obitelji.

Glasilo
Hrvatskog kulturnog društva
"Napredak" Župe Soli
List za kulturu i društvena
pitanja

Osnivač i izdavač:
HKD Napredak

Ravnatelj:
Petar Matanović

Glavni i odgovorni urednik:
Juraj Novosel

Lektor:
Marica Petrović

Uredništvo:
Martin Antunović
Zvonko Bosankić
Romeo Knežević
Petar Matanović
Juraj Novosel
Marica Petrović
Ranoslav Tomićić

Adresa:
Tuzla, Kazan mahala 2
Tel/fax: 035-237-171

Kompjutorska priprema i tisak:
"PrintCom" d.o.o.
Grafički inženjering
Tuzla

Račun:
132-100-03096453-48
kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
- HKD Napredak - za Glasnik

List je upisan u evidenciju javnih
glasila u Republičkom
komitetu za informacije
pod rednim brojem
05/93 - 15. 03. 1993.

Na temelju Mišljenja Ministarstva obrazovanja,
nauke, kulture i sporta TPŽ broj 10/1-483-9/98.,
list Hrvatski glasnik je javno glasilo,
te prema članu 19. točka 13.
Zakona o porezu na promet
proizvoda i usluga
- ne plaća porez.

Cijena za inozemstvo
3 DEM

List izlazi mjesečno

Tekstovi i fotografije
se ne vraćaju

Iz sadržaja

UVODNIK (P. Matanović)	2
<i>Razgovor</i> FRA STJEPAN PAVIĆ (M. Petrović)	3
<i>Razgovor</i> IVANA IVAKOVIĆ-KLADARIN (J. Novosel)	7
<i>Reagiranj</i> DR. TOPIĆ NIKOGA NE NAPADA (F. Topić)	10
PISMO POTVRĐUJE TEMELJNE TVRDNJE IZ TEKSTA U RUJANSKOM BROJU HG (P. Matanović)	10
<i>Krivo ogledalo</i> ŽENSKJE IMENICE I ZAMJENICE (N. Ivanović).....	12
JEDINSTVEN SPOMENIK RATNIM STRADALNICIMA (N. Ivanović)	12
OBJAVA SPECIJALNOG SVJETSKOG RATA TERORISTIMA (R. Knežević)	13
(NE)PODOBNE ŽRTVE (F. Alispahić)	13
<i>Interwiev</i> ODVJETNIK TOMISLAV LJUBIĆ (N. Ivanović).....	14
PROSLAVA BLAGDANA MALE GOSPE HUSINO, LIPNICA SOLINA	15
GALERIJA ŠIMUN DUBRAVE	16
PATRON ŽUPE ŠIKARA I ŽUPE ZOVIK	18
DANI BOSNE SREBRENE	19
ZAKLJUČNA PORUKA KONFERENCIJE: KRŠĆANI I MUSLIMANI U EUROPI (KTA)	19
<i>Terorizam i religija</i> ZLOUPOTREBA RELIGIOZNOGA (D. Bojić)	20
<i>Filozofske mrvice</i> NEODGOVORNI MINISTRI I POVODLJIVI BH NAROD (R. Knežević).....	21
<i>Foto album</i> DOBORGRAD, VRATA BOSNE (M. Bikić).....	22
HODOČAŠĆE U SCHÖNSTADT (J. Ravlić).....	23
UDRUGA HRVATSKA ŽENA NA VINKOVAČKIM JESENIMA	23
POKLON GOSPOĐE BARBARE CONTINI	24
DRUGI FESTIVAL UČENJA U BIH	24
NOBELOVE NAGRADE U 2001. GODINI	25
SPASIMO KRUH OD SMEĆA (F. Alispahić)	26
ZDRAVLJE	27

štampa HEIDELBERG speedmaster
repro PrintCom
rada SCREEN scanner i osvjetljivač
NOVO
osvjetljavanje
do B2 formata
s mogućnošću max.
formata 50x100cm

Gospodarska BANKA Sarajevo
Direkcija:
71000 SARAJEVO, Ferhadija 11
Tel.: 387 33 207-023, 207-022
Fax: 387 33 444-605
Poslovnica:
71000 SARAJEVO, M. Tita 56
Tel.: 387 33 203-910
Fax: 387 33 442-959

Tuzla PEPEX d.o.o.
Tel./fax: 035/252 - 435

SOLI
HRVATSKI RADIO SOLI
92.7 MHz
103.4 MHz

Pivara Tuzla

Nek Vam je u kući
sve zdravo i živo
nazdravlje i s čejfom pijte
Tuzlansko pivo

Sa jednog izvora
za cijelu porodicu

Kodak EXPRESS FOTO COLOR ŽUNIĆ

EXPRESS color laboratorij

Laboratorij 1, Tuzla, Džafer Mahala br. 46, Tel. 254-594

Laboratorij 2, Tuzla, Korzo, Tel. 035/235-899

Laboratorij 3, Tešanj

Laboratorij 4, Gračanica

*S nama Vaše uspomene
nikad ne blizjede!*

NAPREDAK OSIGURANJE d.d. SARAJEVO
POSLOVNA JEDINICA TUZLA

SVE VAŠE BRIGE PODIJELITE S POLICOM
NAPREDAK OSIGURANJA

Tuzla, Bulevar 15. maja b.b.
Tel./fax: ++387 35 282 227

CVJEĆARA FLORAMI

Vam nudi veliki izbor rasade, saksija, žardinijera,
zemlje za cvijeće od 50 l, 20 l, 10 l, 6 l, 5 l, te zemlje u pakiranju
od 1kg iz vlastite proizvodnje pod nazivom FLORATRES,
rezanog cvijeća, lončanica, svijeća, lampinjona, lukovica
svih vrsta, ruža sadnica i ukrasnog šiblja.

Sve to možete nabaviti uz najpovoljnije cijene u gradu
i dobiti stručne savjete.

Vaše je samo da dođete na MALU PIJACU i da se uvjerite u našu ponudu.
FRANJO BOSANKIĆ

ključ
uspjeha

tuzlanska banka d.d.

Javno komunalno preduzeće

CENTRALNO GRIJANJE

TUZLA

Uli. Krečanska broj 1
75000 Tuzla
Bosna i Hercegovina
Tel: ++387 35 283 443
Fax: ++387 35 281 391
E-mail: cen.gri@bih.net.ba

PLIVA

PREDSTAVNIŠTVO SARAJEVO

Trg heroja 10, 71000 Sarajevo

Tel. ++ 387 33 65 11 33, 65 39 29

Fax. ++ 387 33 65 39 86

CROATIA OSIGURANJE D.D.

PODRUŽNICA TUZLA

POSJETITE NAS U TUZLI:

Naselje Sjenjak - blok D-2

I. Mujezinovića bb

Tel. 035 230-991, 230-992

Zagrebačka banka BH d.d.

VAŠA JE BANKA

Poslovna Jedinica Tuzla

Topolica 4

Tel/fax: ++387 35/ 25 55 23, 25 55 24

Tel: ++387 35 25 55 29

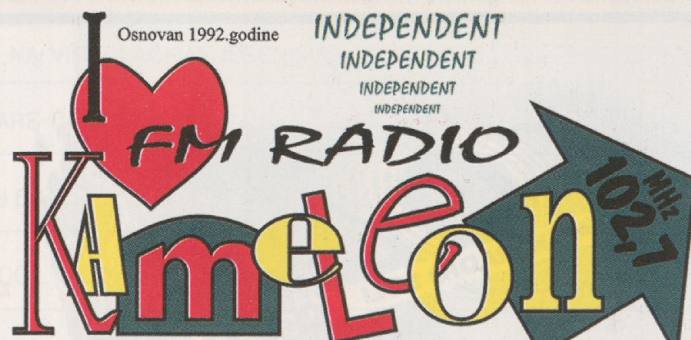

OBITELJSKI RADIO

VALENTINO

STUDIO TEL: ++387 86 (76) 750 500
MARKETING TEL/FAX: ++387 86 (76) 750 447

(++387³⁵) BOSNIA & HERZEGOVINA, TUZLA
Marketing: 250-261, 250-262, 250263 <http://www.kameleon.delta.com.ba>
Centrala: 250-055 (tel/fax) radio_kameleon@delta.com.ba